

موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

برآورد و تحلیل تقاضای نیروی انسانی متخصص کشور بر اساس سیاست‌های برنامه سوم توسعه

ویراست ۱

پژوهشگر:

غلامرضا گرایبی نژاد

پژوهشیاران:

محمد رضا میرزایی نژاد

محمد رضا خدایاریان

پاییز ۱۳۸۰

به نام خدا

موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

عنوان گزارش ■ برآورد و تحلیل تقاضای نیروی انسانی متخصص کشور براساس

سیاست‌های برنامه سوم توسعه

پژوهشگر ■ غلامرضا گرای نژاد

پژوهشیاران ■ محمدرضا میرزایی نژاد و محمدرضا خدایاریان

تایپ و صفحه آرایی ■ —

تاریخ تهیه ■ ویراست ۱ - پاییز ۱۳۸۰

ناشر ■ موسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

حقوق نشر ■ تکثیر این گزارش بدون اجازه ناشر مجاز نیست.

پیشگفتار

»

«

(CD)

محمد باقر غفرانی
مدیر اجرایی
طرح نیازسنجی نیروی انسانی متخصص
و برنامه ریزی توسعه منابع انسانی در کشور
پاییز ۱۳۸۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشگفتار

در مستندات برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور از موضوع اشتغال به دفعات به عنوان محوری‌ترین مساله و معضل سخن به میان آورده شده است و در این میان، پدیده بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی نیز به عنوان یک مشکل اساسی، شناسایی و خطمشی‌ها و راهکارهای مشخصی برای افزایش اشتغال نیروی انسانی متخصص طراحی گردیده‌اند. پدیده بیکاری در بازار نیروی انسانی متخصص نتیجه و برآیند دو جریان عرضه و تقاضا در این بازار است. در سمت عرضه، گسترش ظرفیت پذیرش در دانشگاه‌های دولتی و غیردولتی از دهه ۶۰ در کلیه گروه‌های آموزشی و عدم هماهنگی برون دادها و محصولات نظام آموزش عالی از نظر تخصص و کیفیت با نیازهای بازار کار، و در سمت تقاضا، عدم تغییر ساختار بخش‌های اقتصادی برای جذب نیروی انسانی متخصص، مهم‌ترین عوامل موجد این پدیده هستند.

در این تحقیق تلاش شده است که جهت اثرگذاری مواد قانونی، راهکارهای اجرایی مصوب در قانون برنامه سوم توسعه و مستندات آن بر تقاضای نیروی انسانی متخصص در بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شناسایی شوند و سپس اثرات اهداف کمی و شاخص‌های بخش‌های مختلف بر تقاضای نیروی انسانی اندازه‌گیری شود و وضعیت ساختار نیروی انسانی متخصص، بخش‌های اقتصادی پیش‌بینی گردد.

سوال‌های اصلی تحقیق به شرح زیر هستند:

۱ - کدامیک از مواد قانونی به طور مستقیم یا غیرمستقیم بر تقاضای نیروی انسانی متخصص اثر می‌گذارند و در چه بخش‌هایی این اثرات بیشتر هستند؟

۲ - کدامیک از راهکارهای اجرایی به طور مستقیم یا غیرمستقیم بر تقاضای نیروی انسانی متخصص اثر می‌گذارند و در چه بخش‌هایی این اثرات بیشتر هستند؟

۳ - اهداف و شاخص‌های کمی مصوب در بخش‌های مختلف چه اثراتی بر تقاضای نیروی انسانی متخصص خواهد داشت؟

فرضیه اصلی تحقیق عبارت است از اینکه میان اهداف کلان اقتصادی در زمینه اشتغال نیروی انسانی متخصص با اهداف بخشی هماهنگی وجود ندارد. قابل ذکر است که بخش عمده تحقیق از طریق تحلیل محتوایی برنامه سوم انجام می‌شود و در بررسی اشتغال نیروی انسانی متخصص در بخش‌ها در سال ۱۳۸۳، روش یگانه‌ای مورد استفاده قرار

نگرفته است و روش بکار گرفته شده با توجه به محدودیت‌هایی مانند، وجود شاخص و اهداف کمی مشخص و راهنما، سوابق برنامه‌ریزی نیروی انسانی در بخش، موجود بدون آمار و اطلاعات لازم، انتخاب شده است.

این پژوهش در یک مقدمه و چهار فصل تنظیم شده است، در فصل اول و پس از مقدمه‌ای کوتاه، پیشینه برخی از پژوهش‌های مشابه در ایران و ویژگی‌های هر یک از آنها به طور خلاصه عنوان گردیده است. در فصل دوم تحلیل محتوایی از برنامه سوم و وضعیت اشتغال نیروی انسانی متخصص را با هدف تعیین جهت‌گیری‌های مواد قانونی و راهکارهای مصوب در بخش‌ها در این زمینه، انجام شده است. فصل سوم تقاضای نیروی انسانی متخصص در ۳ روش با یکدیگر مقایسه شده است. ابتدا الگوی کلان اقتصاد سنجی برنامه و نتایج آن به طور خلاصه مطرح گردیده است. سپس با دو روش روند گذشته و اهداف بخشی، تقاضای نیروی انسانی متخصص در بخش‌ها و کل اقتصاد استخراج گردیده است. فصل آخر نیز به جمع بندی از یافته‌های پژوهش اختصاص یافته است.

در اینجا لازم می‌دانم از جناب آقای دکتر غفرانی مدیر اجرایی طرح نیاز سنجی نیروی انسانی متخصص و سیاستگذاری توسعه منابع انسانی و کمیته علمی طرح که محیط و امکانات لازم را برای انجام طرح فراهم آورده و هدایت، نظارت و پیگیری مجددانه‌ای در به ثمر رسیدن پروژه‌ها اعمال می‌نمایند تشکر و قدردانی نمایم. از آقای سهرابی رابط این پژوهش با کمیته علمی که در جهت پیشبرد پژوهش راهنمایی‌های ارزنده‌ای را ارایه نموده‌اند تشکر می‌نمایم. آقایان محمدرضا میرزایی نژاد، محمدرضا خدایاریان و علی توکل در تهیه بخش‌های مختلف این پژوهش همکاری و مساعدت نموده‌اند که به سهم خود از تمامی آنها تشکر و قدردانی می‌نمایم. زحمت تایپ و تنظیم نهایی کامپیوتری جداول را آقای محمد قاسمی عهده دار بوده‌اند که مراتب تشکر خود را به ایشان نیز اعلام می‌کنم.

غلامرضا گرایبی نژاد

..... - - -
..... - - -
..... - - - -
..... - - - -
..... - - - -
..... - - - -

..... -
..... - -
..... - -
..... () - -
..... - -

..... :
..... :

فهرست جداول

	عنوان صفحه
... () -	- -
....	- -
..... () -	- -
.... () -	- -
....() -	- -
.... () -	- -
..... ()	- -
.....	- -
..... ()	- -
.....	- -
.....	- -
.....	- -
.....	- -
..... ()	- -
..... ()	- -
..... ()	- -
.. ()	- -
.....	- -

خلاصه اجرایی

در برنامه‌های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور ضمن توجه به اهداف کیفی و کمی در بخش‌های مختلف و طراحی و تدوین راهبردها و سیاست‌های اجرایی برای نیل به اهداف، اغلب تراز نیروی انسانی، منابع مالی و فیزیکی نیز تهیه می‌گردد. در میان این منابع، نقش سرمایه انسانی کاملاً پذیرفته شده است. در ایران نیز در تجربیات برنامه‌ریزی برای توسعه، توجه به بخش‌های بهداشتی و آموزشی - به ویژه آموزش عالی - برای برطرف نمودن نیازمندی‌های کشور به نیروی انسانی متخصص مورد نظر سیاستگذاران بوده است. در این میان، عدم تناسب میان عرضه و تقاضای نیروی انسانی متخصص و گسترش نیافتن فرصت‌های شغلی جدید و متناسب با عرضه جدید نیروی کار متخصص، موضوع بیکاری فارغ التحصیلان را به عنوان یک معضل در برنامه سوم توسعه مطرح نمود. هدف این گزارش بررسی اثرات ناشی از مصوبات برنامه سوم توسعه بر تقاضای نیروی انسانی متخصص است. بنابراین مجموعه مصوبات این برنامه به عنوان یک چارچوب و محدودیت تحقیق، پذیرفته شده است.

اشتغال به عنوان مهم ترین مضمون در برنامه سوم توسعه است. در الگوی اقتصاد سنجی کلان برنامه، تقاضای نیروی کار متخصص به تفکیک بخش‌ها برآورد گردیده است و بر این اساس پیش بینی می‌شود تعداد شاغلین با تحصیلات عالی از ۱۴۰۳ هزار نفر در سال ۱۳۷۵ به ۲۴۷۳ هزار نفر در پایان برنامه سوم (۱۳۸۳) افزایش یابد. در این گزارش، ابتدا مواد قانونی و راهکارهای مصوب در بخش‌های مختلف که اجرای آنها می‌توانند بر تقاضای نیروی انسانی متخصص اثر بگذارند، شناسایی شده‌اند سپس با استفاده از الگوی روند گذشته (در دو گزینه) و استفاده از الگوی شاخص‌های نیروی انسانی در بخش‌ها - با توجه به اهداف کمی بخش‌ها - تقاضای نیروی انسانی متخصص در بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات برآورد گردیده‌اند.

مواد قانونی و راهکارهای مصوب برنامه و نیروی انسانی متخصص

قانون برنامه سوم توسعه مشتمل بر ۱۹۸ ماده قانونی است. همچنین راهکارهای اجرایی مختلفی برای فعالیت‌های فرابخشی مثل محیط زیست، یا اشتغال، و بخشی تصویب گردیده است. بررسی این مواد قانونی و سیاست‌های اجرایی نشان می‌دهد که در صورت پیگیری و اجرای آنها، انتظار بر این است که بیشترین اثرات مثبت بر تقاضای نیروی انسانی متخصص در بخش خدمات ایجاد شود. حدود ۶۵ درصد سیاست‌هایی

که به نوعی بر تقاضای نیروی انسانی متخصص اثر می‌گذارند مربوط به بخش خدمات هستند. در زیر بخش‌های خدمات نیز، زیر بخش آموزش (شامل آموزش عمومی، فنی و حرفه‌ای و عالی) بیش از سایر بخش‌ها متقاضی استفاده از متخصصین خواهد بود.

الگوی روند گذشته

در این روش ابتدا میزان اشتغال نیروی انسانی متخصص و سهم آن از کل اشتغال در ۴ دهه گذشته و همچنین تحولات ساختاری که در تقاضای نیروی انسانی متخصص در بخش‌های مختلف اقتصادی ایجاد شده است بررسی گردیده است و از طریق تعمیم روند گذشته به آینده، سهم نیروی انسانی متخصص از کل شاغلین و همچنین به تفکیک بخش‌های صنعت و معدن، خدمات و کشاورزی در سال ۱۳۸۳ برآورد شده است. دو مقطع ۴۵ - ۱۳۷۵، ۷۸ - ۱۳۶۵ مورد بررسی قرار گرفته است. بدین ترتیب در دوره ۷۵ - ۱۳۴۵ مساله عدم تناسب در توزیع نیروی انسانی متخصص در بخش‌ها مشهود و ساختار دوگانه سنتی - مدرن قابل تشخیص است. دوره ۶۵ - ۱۳۷۸ نیز به دلیل مواردی مانند تاثیر پایان جنگ، اعمال سیاست‌های تعدیل انتخاب شده است. بدین ترتیب کل اشتغال نیروی متخصص در سال ۱۳۸۳ - براساس روند ۶۵ - ۱۳۷۸ در حدود ۲۷۸۳ هزار نفر و سهم بخش‌های کشاورزی، صنعت و معدن، سایر خدمات و خدمات عمومی - اجتماعی، به ترتیب ۱/۴، ۱۱/۴، ۱۷/۷ و ۶۹/۵ درصد می‌باشد. براساس روند ۴۵ - ۱۳۷۵ نیز کل شاغلین متخصص ۲۵۵۰ هزار نفر و سهم بخش‌های فوق‌الذکر به ترتیب ۱/۲، ۱۲/۳ و ۱۴/۹ و ۷۱/۶ درصد برآورد گردیده است.

الگوی شاخص‌ها و اهداف بخشی

در این روش با توجه به اهداف کمی بخش‌ها در برنامه سوم توسعه، میزان تقاضای نیروی انسانی متخصص در بخش‌ها و زیربخش‌های مختلف برآورد شده است و بر این اساس تخمینی از کل تقاضای نیروی انسانی متخصص در سال ۱۳۸۳ ارایه شده است.

در برنامه سوم، در برنامه ریزی بخش‌ها، برخورد یگانه و واحدی با موضوع اشتغال و تقاضای نیروی انسانی متخصص انجام نشده است. برخی از آنها به طور مشخص اشتغال بخش را تعیین نموده‌اند. در تعدادی از بخش‌ها، شاخص‌هایی هدف‌گذاری شده‌اند که از طریق آنها می‌توان تا حدودی تغییرات اشتغال بخش را بررسی کرد مانند بخش مخابرات که از طریق نسبت تعداد شاغلین به ازاء تلفن دایر این کار تا

، زیر حدی میسر است ولی در برخی بخش‌ها چنین ارزیابی میسر نیست و در این موارد با فرض‌هایی خاص و براساس روندهای قبلی، نیروی انسانی متخصص برآورد گردیده است. به منظور قابلیت مقایسه با نتایج برنامه، بخش‌های کشاورزی، صنعت و معدن، خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی و سایر خدمات مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. برای دستیابی به این سهم، زیر بخش‌های صنعت و معدن، آب و برق، گاز، ساختمان، آموزش و پرورش، آموزش عالی، بهداشت، درمان و مددکاری، اداره امور عمومی و دفاع و تامین اجتماعی، سایر و در مورد سایر خدمات ۲ زیر بخش حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات و سایر مورد بررسی قرار

۹۰

جدول ۱ - پیش‌بینی تعداد و سهم نیروی انسانی متخصص به تفکیک بخش
در گزینه‌های مختلف سال ۱۳۸۳ (هزار نفر و درصد)

براساس اهداف بخشی	روند ۶۵-۱۳۷۸		روند ۱۳۴۵-۱۳۷۸		برنامه		عنوان بخش
	تعداد	سهم	تعداد	سهم	تعداد	سهم	
کشاورزی	۴۶	۱/۴	۳۹	۱/۲	۳۲	۳	۷۴
صنعت و معدن ×	۲۹۹	۱۱/۴	۳۱۱	۱۲/۳	۳۱۵	۹/۳	۲۳۰
سایر خدمات	۴۱۰	۱۷/۷	۴۸۴	۱۴/۹	۳۷۹/۵	۱۲/۲	۳۰۳
خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	۱۸۲۴	۶۹/۵	۱۹۰۴	۷۱/۶	۱۸۲۳/۵	۷۵/۵	۱۸۶۶
جمع	۲۵۷۹	۱۰۰	۲۷۳۸	۱۰۰	۲۵۵۰	۱۰۰	۲۴۷۳

× شامل صنعت، معدن، آب، برق، گاز و ساختمان

در گزینه ادامه روند سال‌های ۱۳۴۵-۱۳۷۸، تعداد کل شاغلین متخصص در سال ۱۳۸۳ بالغ بر ۲۵۵۰ هزار نفر پیش‌بینی شده است. سهم بخش‌ها در این روند، نسبت به روند ۱۳۶۵-۱۳۷۸ متفاوت است. سهم بخش‌های کشاورزی، صنعت و خدمات به ترتیب ۱/۲، ۱۲/۳ و ۸۶/۵ درصد است. براساس روش سوم، یعنی کاربرد اهداف و شاخص‌های بخشی در برآورد تقاضای نیروی انسانی متخصص، تعداد آنها در سال ۱۳۸۳ در حدود ۲۵۷۹ هزار نفر برآورد گردیده است. در این گزینه اشتغال در بخش کشاورزی براساس متوسط گزینه‌های برنامه و روندها در نظر گرفته شد. (بالاترین سهم برای بخش کشاورزی در برآورد برنامه - یعنی ۳ درصد - و پایین‌ترین آن مربوط به ادامه روند ۱۳۴۵-۱۳۷۸ است) و در برآورد سهم سایر بخش‌ها اهداف برنامه مورد نظر قرار گرفت.

همانطور که جدول ۸ نشان می‌دهد حداقل فاصله با برآورد انجام شده در برنامه سوم توسعه، ۷۷ هزار نفر و مربوط به روش ادامه روند ۱۳۴۵-۱۳۷۵ است و بیشترین فاصله در برآوردهای انجام شده مربوط به الگوی روند ۱۳۶۵-۱۳۷۸ است که در حدود ۲۶۵ هزار نفر می‌باشد.

برای پایین آوردن احتمال خطا، متوسط سه گزینه بررسی شده در این گزارش را در نظر می‌گیریم. نتایج آن در مقایسه با پیش‌برنامه در جدول ۹ نشان داده شده است.

جدول ۲ - مقایسه متوسط ۳ گزینه با پیش‌بینی برنامه برای برآورد تقاضای نیروی انسانی متخصص

عنوان بخشی	(۱) پیش‌بینی برنامه	(۲) متوسط ۳ گزینه	اختلاف (۲) با (۱)
کشاورزی	۷۴۰۰۰	۳۹۰۰۰	-۳۵۰۰۰
صنعت	۲۳۰۰۰۰	۳۰۸۰۰۰	+۷۸۰۰۰
سایر خدمات	۳۰۳۰۰۰	۴۲۴۵۰۰	+۱۲۱۵۰۰
خدمات	۱۸۶۶۰۰۰	۱۸۵۰۵۰۰	-۱۵۵۰۰
جمع	۲۴۷۳۰۰۰	۲۶۲۲۰۰۰	+۱۴۹۰۰۰

مقایسه این دو برآورد نشان می‌دهد که بیشترین اختلاف مثبت در برآورد مربوط به بخش صنعت است که اشتغال نیروی انسانی متخصص در متوسط سه گزینه حدود ۳۴ درصد بیش از پیش‌بینی می‌باشد. همچنین در بخش کشاورزی نیز برآورد به عمل آمده در حدود ۴۷ درصد نسبت به برآورد برنامه کمتر است. پیش‌بینی مجموع نیروی انسانی متخصص نیز حدود ۶ درصد بیش از پیش‌بینی انجام شده در برنامه است.

براین اساس می‌توان اینگونه قضاوت نمود که در مقایسه پیش‌بینی برنامه و روش‌های بکارگرفته شده در این گزارش در حالی که کل نیروی انسانی متخصص در نظر گرفته شود، اختلاف و فاصله شدیدی بین این دو برآورد وجود ندارد. (در حدود ۶ درصد) اما در سطح بخش‌های اقتصادی، فاصله و اختلاف میان برآوردها قابل توجه است و این نکته‌ای است که در قسمت‌های قبلی نیز به آن اشاره شده بود. با ملاک قرار دادن متوسط سه گزینه می‌توان نتیجه گرفت:

- تعداد نیروی انسانی متخصص در سال ۱۳۸۳ در حدود ۲۶۲۲ هزار نفر خواهد بود.
- سهم بخش‌های کشاورزی، صنعت، سایر خدمات و خدمات عمومی اجتماعی شخصی از کل نیروی انسانی متخصص، به ترتیب ۱/۵، ۱۱/۷، ۱۶/۲ و ۷۰/۶ درصد می‌باشد، که درمقایسه با سهم این بخش‌ها در سال ۱۳۷۵ نشان دهنده افزایش سهم بخش‌های کشاورزی و خدمات و کاهش بخش صنعت است. سهم این ۳ بخش در سال ۱۳۷۵ به ترتیب ۱/۱۴، ۱۴/۸ و ۸۶/۰۶ درصد بوده است.
- میزان تخصص بری بخش‌های کشاورزی صنعت و خدمات در سال ۱۳۸۳ به ترتیب ۱، ۴/۶ و ۲۸/۸ درصد است که نسبت به میزان تخصص بری این بخش‌ها در سال ۱۳۷۵ که به ترتیب ۰/۵، ۳/۸ و ۱۸/۱ درصد بوده‌اند، نشان‌دهنده افزایش استفاده بخش‌ها از نیروی انسانی تحصیل کرده با نسبت‌هایی بیشتر از گذشته می‌باشد.

- بادر نظر گرفتن تعداد ۱۵۹۹ و ۲۶۲۲ شاغلین دارای تحصیلات عالی در سال ۱۳۷۸ (پیش‌بینی برنامه) و سال ۱۳۸۳ (پیش‌بینی براساس سه متوسط سه گزینه) سالیانه به طور متوسط ۲۰۴/۶ هزار فرصت شغلی برای فارغ التحصیلان آموزش عالی در کل کشور ایجاد خواهد شد.

- با احتساب تعداد کل شاغلین در برنامه سوم توسعه در سال ۱۳۸۳ به میزان ۱۸۵۱۴ هزار نفر، نسبت نیروی انسانی متخصص به کل شاغلین در این سال به ۱۴/۱ درصد افزایش خواهد یافت.

پیشنهادات

- هماهنگ سازی برنامه‌های بخشی و برنامه‌های کلان اقتصادی در فرایند برنامه‌ریزی توسعه، یک گام اساسی است. این مهم باید در هنگام تنظیم برنامه و سپس در اجرا، انجام شود. اشتغال یکی از مهم‌ترین متغیرهای کلان اقتصادی است، اما اشتغال کل، حاصل فرایند اشتغال بخش‌ها و زیربخش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است. بنابراین کنترل و هماهنگ نمودن الگوهای کلان و پیش‌بینی‌های آن با برنامه‌های بخشی و اثرات آنها بر اشتغال نیروی انسانی - از جمله نیروی انسانی متخصص - یک ضرورت است.

- با توجه به سهم اندک نیروی انسانی متخصص در بخش‌های کشاورزی و صنعت، انجام مطالعات جامع و تفصیلی برای بررسی علل شکل‌گیری این ساختار، و طراحی سیاست‌های مناسب اجرایی برای برطرف نمودن موانع جذب نیروی انسانی متخصص، ضرورت دارد شناسایی زیر بخش‌هایی مثل جنگلداری و شیلات در بخش کشاورزی یا صنایع تولید ماشین آلات اداری و حسابگر و محاسباتی، تولید دستگاه‌های الکترونیکی در بخش صنعت و یا واسطه‌گری‌های مالی در سایر خدمات و بررسی امکانات و ظرفیت‌های بالقوه این فعالیت‌ها برای توسعه از جمله مواردی است که می‌تواند افزایش اشتغال نیروی انسانی متخصص را امکان‌پذیر سازد.

- شناسایی فعالیت‌هایی که می‌توانسته‌اند ایجاد کننده اشتغال در سطوح تحصیلی و تخصص‌های مختلف باشند و تاکنون از جایگاه مناسبی برخوردار نشده‌اند مثل صنعت جهانگردی که با بسیاری از فعالیت‌های دیگر نیز گره خورده است (حمل و نقل، ارتباطات، هتل و رستوران داری، خدمات عمده فروشی...) و تنظیم یک مطالعه و برنامه ملی برای استفاده از ظرفیت‌های بالقوه این قبیل فعالیت‌ها، یکی دیگر از موارد قابل بررسی در زیر بخش‌های مختلف است. همچنین در این راستا، شناسایی فعالیت‌های تخصص بر جدید مثل گسترش خدمات رایانه‌ای، گسترش خدمات شبکه‌های اینترنتی و کاربرد آنها از جمله اقداماتی است که بخش‌های مختلف می‌توانند پیگیری نمایند و سیاست‌های مناسب را در قبال آنها طراحی کنند.

مقدمه

در برنامه‌های میان مدت توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور، ضمن توجه به اهداف کیفی و کمی در بخش‌های مختلف و طراحی و تدوین راهبردها و سیاست‌های اجرایی برای نیل به این اهداف، اغلب تراز نیروی انسانی، منابع مالی و منابع فیزیکی نیز مورد نظر قرار می‌گیرند. عدم توجه به هر یک از منابع فوق می‌تواند برنامه ریزان را در حصول به اهداف برنامه با شکست مواجه سازد. از این میان، امروزه نقش «سرمایه انسانی» برای دستیابی به اهداف رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی در کشورها کاملاً پذیرفته شده است. بنابراین برنامه‌ریزی برای گسترش و توسعه سرمایه انسانی از طریق توجه بیشتر به بخش‌های آموزشی و بهداشتی در برنامه‌های دولت‌ها اهمیتی دو چندان یافته است. در ایران نیز در دوره اجرای برنامه‌های اول و دوم توسعه یعنی در دوره ۶۸-۱۳۷۸ گسترش کمی آموزش‌ها - به ویژه آموزش عالی - به منظور برطرف کردن نیاز کشور به نیروی انسانی متخصص (که همواره یکی از تنگناهای اساسی در برنامه‌های توسعه ایران بوده است) در دستور کار قرار گرفت. اما عدم هماهنگی در تحولات سایر متغیرهای کلان اقتصادی مثل سرمایه گذاری و در نتیجه عدم ایجاد ظرفیت‌های تولیدی جدید و فرصت‌های شغلی برای کلیه سطوح تحصیلی - از جمله فارغ‌التحصیلان آموزش عالی - باعث شد که در برنامه سوم توسعه موضوع بیکاری فارغ‌التحصیلان آموزش عالی نیز با شدت بیشتری نسبت به قبل به مجموعه مسایل و مشکلات بازار کار افزوده شود.

در این تحقیق تلاش شده است تا اثرات ناشی از مصوبات برنامه سوم توسعه بر تقاضای نیروی انسانی متخصص در بخش‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بررسی و اندازه‌گیری شوند. قانون برنامه سوم توسعه در ۱۹۸ ماده به تصویب رسیده است، اما بررسی همه جانبه برنامه سوم مستلزم پژوهش در مجموعه مستندات آن است. به منظور شناخت و اندازه‌گیری اثرات این برنامه بر تقاضای نیروی انسانی متخصص، علاوه بر مواد قانونی، مواردی چون راهبردهای کلی، سیاست‌های اجرایی مصوب و بالاخره، اهداف کمی بخش‌ها نیز بسیار مهم هستند. در این تحقیق نیز ابتدا مجموعه مواد قانونی برنامه مورد بررسی قرار گرفته است و آن دسته از مواد قانونی که می‌توانند بر تقاضای نیروی انسانی متخصص در کلیه بخش‌ها اثر مستقیم یا غیرمستقیم داشته باشند، شناسایی و استخراج شده‌اند. بدیهی است کمی نمودن این اثرات در قالب یک ماده قانونی یا بحث کیفی امکان‌پذیر نمی‌باشد، مگر آنکه در قبال این مواد قانونی که به طور عمده به منظور رفع موانع ساختاری قانونی در راستای نیل به اهداف برنامه - تنظیم شده‌اند، سیاست اجرایی مشخص و اهداف کمی معین نیز طراحی و به تصویب رسیده باشد. در بخش بعدی گزارش راهبردها و سیاست‌های اجرایی مصوب در شوراهای فرابخشی و شوراهای بخشی در برنامه سوم توسعه مورد مطالعه و کنکاش قرار گرفته‌اند برخی از این سیاست‌ها به طور مستقیم به موضوع نیروی انسانی متخصص اشاره نموده‌اند و گاه نیل به شاخص‌های کمی مشخص را نیز در بردارند، اما این سیاست‌ها نیز به طور عمده شامل موارد کیفی می‌شوند. در نهایت با توجه به اهداف کمی بخش‌ها تلاش شده است، ضمن توجه به مواد قانونی و سیاست‌های اجرایی مصوب که جهت‌گیری بخش‌ها در خصوص نیروی انسانی متخصص را بیان می‌دارد - تقاضای نیروی انسانی متخصص ناشی از مصوبات برنامه سوم به تفکیک بخش‌های مختلف استخراج گردد.

همانطور که که از عنوان این تحقیق نیز مستفاد می‌گردد، هدف این بررسی، کنکاشی موشکافانه‌تر و دقیق‌تر در برنامه سوم توسعه از منظر اثرات آن بر سمت تقاضا در بازار نیروی کار متخصص است. آنچه در مستندات برنامه سوم توسعه، در خصوص موضوع اشتغال و به تبع آن عرضه و تقاضای نیروی انسانی، طرح گردیده است از طریق الگوهای

اقتصادسنجی است، و در سطح برنامه بخش‌ها و زیربخش‌ها به موضوع نیروی انسانی شامل نیروی انسانی با سطوح مختلف آموزشی - از جمله نیروی انسانی متخصص - توجه چندانی نشده، و در قالب اهداف کمی بخش‌ها به طور مشخص به این موضوع پرداخته‌اند، بنابراین این تحقیق از این منظر به برنامه سوم توسعه توجه نموده است در این راستا در بررسی بخش‌ها و زیربخش‌های مربوط به آن، روش یگانه و واحدی مورد استفاده قرار نگرفته است. روش بکار گرفته شده در هر بخش تا حدود زیادی تحت تاثیر وجود داده‌ها و اطلاعات مناسب در آن بخش، شاخص‌ها و اهداف کمی گویا و روشن و بالاخره زمینه‌های قبلی روش‌مند در برنامه‌ریزی نیروی انسانی بخش می‌باشد. به همین دلیل ضمن توجه به اهداف کلی برنامه سوم و اثرات متغیرهای مرتبط با تقاضای نیروی کار متخصص - سعی شده است که در حد امکان یک بررسی از جزء به کل نیز به منظور کنترل نتایج مربوط در سطوح کلان، به عنوان یک گزینه، مطرح و در جمع بندی در نظر گرفته شود.

؛

پیشینه تحقیق

الف - روش پرسش مستقیم از کارفرمایان:

ب - روش مقایسه‌های بین‌المللی:

« - » « - » « - »

ج - روش ILOR (افزایش نمودی نیروی کار به محصول):

ILOR

ILOR = $\frac{L_y}{L}$

y

L

د - روش چگالی نسبت‌ها:

ه - روش پاردنز MRP :

» / (-) « .
/ / .
» -
() «
()
- (-)

:
روش ادامه روند گذشته (برون گیری):

الگوهای اقتصادسنجی:

GDP

GDP

؛

برنامه سوم و اشتغال نیروی انسانی متخصص

برنامه سوم و اشتغال نیروی انسانی متخصص

مقدمه

جایگاه اشتغال در نظام برنامه‌ریزی

)

(

« »

« »

:

—

—

—

—

—

—

سیاست‌های اشتغال

.

:

.

—

/ () - -
/ .
- $\frac{3}{4} \text{ } ^{\circ}\text{B}$, $\text{Á}\frac{3}{4}\text{à}$, t]

الگوی کلان اقتصاد سنجی و اشتغال

() ()

()

CPI

)

(

()

مواد قانونی و راهکارهای مصوب

)

(

.

-

.

.

.

.

.

.

جدول ۱-۲ - مواد قانونی و راهکارهای اثرگذار بر تقاضای نیروی انسانی متخصص

به تفکیک بخش‌ها

نام بخش	تعداد راهکار		تعداد مواد قانونی		امتیاز در اثرگذاری
	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	
صنعت و معدن	-	۴	۲	۳	۱۳
بازرگانی	۱	۲	-	۵	۱۰
آب و کشاورزی	۲	۱	-	۴	۱۱
پست و مخابرات	۱	۴	۲	۱	۱۲
حمل و نقل	۱	۳	۴	۱	۱۳
عمران شهری و توسعه و عمران روستایی	۱	۱	۱	۱	۶
مسکن	-	-	۱	۲	۵
انرژی	-	۷	-	۱	۱
آموزش	۸	۱	۳	-	۳۴
فرهنگ و هنر و تربیت بدنی	۲	۴	۱	۲	۱۴
سیاست داخلی و روابط خارجی	۱	-	۱	-	۶
امور قضایی	۳	-	-	-	۹
بهداشت و درمان	۴	-	-	۱	۱۳

()

()

اهداف کمی بخش‌ها و موضوع اشتغال

(-)

)

(

° ' 10" ū CE " z α TPA 3' 10 AFD os A j°! Z 66 ADZ02Z 70 @ 0..24

:

**بر آورد تقاضای نیروی انسانی متخصص
در برنامه سوم**

برآورد تقاضای نیروی انسانی متخصص در برنامه سوم

مقدمه

۳ - ۱ - وضعیت نیروی انسانی متخصص در سال ۱۳۷۵

در سال ۱۳۷۵، وضعیت نیروی انسانی متخصص در کشور به شرح زیر است:

تعداد کل نیروی انسانی متخصص: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش دولتی: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش خصوصی: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش غیرانتفاعی: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش آزاد: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش خدمات: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش تولید: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش کشاورزی: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش صنعت: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش خدمات: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش آموزش: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش بهداشت و درمان: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش فرهنگ و تفریح: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش ورزش و تفریح: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش سایر بخش‌ها: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش خدمات: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش تولید: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش کشاورزی: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش صنعت: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش خدمات: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش آموزش: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش بهداشت و درمان: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش فرهنگ و تفریح: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش ورزش و تفریح: /

تعداد نیروی انسانی متخصص در بخش سایر بخش‌ها: /

۳ - ۲ - الگوی کلان اقتصاد سنجی و نتایج آن

()

)

-

(

:

بخش کشاورزی:

$$\ln LH_{1,t} 0,59 + 1,76 - = \ln LH_{1,t-1} 1,94 + \ln y_{1,t} 0,9 - \ln W_{1,t} 5\% - \ln k_{1,t-1}$$

$$R^2 = 0.999$$

$$D.W = 1.53$$

بخش صنعت:

$$\ln LH_{2,t} 0,53 + 1,1 = \ln LH_{2,t-1} 0,41 + \ln y_{2,t} 0,69 + \ln K_{2,t-1} 0,74 - \ln R_{wins,t}$$

$$+ 0.34 \ln TFT_t + 0.21 \ln RPMI_{t-1}$$

$$R^2 = 0.998$$

$$D.W = 1.87$$

بخش خدمات عمومی و اجتماعی:

$$\ln LH_{3,t} 0,52 + 8,16 - = \ln LH_{3,t-1} 0,7 + \ln y_{3,t} 0,67 - \ln w_{t-1} 0,16 + \ln DAN_t$$

$$+ 0.16 \ln TUSN_{t-1}$$

$$R^2 = 0.997$$

$$D-W = 1.87$$

سایر خدمات:

$$\ln LH_{4,t} 0,56 + 4,52 - = \ln H_{4,t} 0,75 + \ln y_{4,t} 0,47 - \ln w_{t-1} 0,95 + MA(1)$$

$$D-W = 1.87$$

$$R^2 = 0.998$$

:

:

-

/

/

/

/

/

/

-

$$Y_i = TFP_i \cdot W_i^{\alpha} \cdot L_i^{\beta} \cdot K_i^{\gamma}$$

$$\ln Y_i = \ln TFP_i + \alpha \ln W_i + \beta \ln L_i + \gamma \ln K_i$$

پیش‌بینی تقاضای نیروی کار متخصص براساس الگوی برنامه (نفر)

۱۳۸۳	۱۳۷۸	بخش
۷۴۰۰۰	۲۷۰۰۰	کشاورزی
۲۳۰۰۰۰	۱۸۳۰۰۰	صنعت
۱۸۶۶۰۰۰	۱۱۸۳۰۰۰	خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی
۳۰۳۰۰۰	۲۰۶۰۰۰	سایر خدمات
۲۴۷۳۰۰۰	۱۰۹۹۰۰۰	جمع

()

()

()

۳ - ۳ - الگوی روند گذشته

۳ - ۳ - ۱ - تحلیل روند گذشته

- - -
.
/ .
/ (-)
/
/ ()

جدول ۳-۱ - سهم شاغلین متخصص از کل اشتغال طی سال‌های ۱۳۴۵-۱۳۷۵ به تفکیک بخش (هزار نفر)

۱۳۷۵			۱۳۶۵			۱۳۵۵			۱۳۴۵			
سهم شاغلین متخصص	شاغلین متخصص	شاغلین	سهم شاغلین متخصص	شاغلین متخصص	شاغلین	سهم شاغلین متخصص	شاغلین متخصص	شاغلین	سهم شاغلین متخصص	شاغلین متخصص	شاغلین	
۹/۶	۱۴۰۳	۱۴۵۷۱	۴/۵۲	۴۹۷	۱۱۰۰۲	۳/۰۴	۲۶۸	۸۷۹۹	۱/۰۳	۷۴	۷۱۱۶	کل بخش‌ها
۰/۴۷	۱۵/۷	۳۳۵۷	۰/۱۶	۵/۴	۳۱۹۱	۰/۰۹	۲/۹	۲۹۹۲	۰/۰۱	۰/۶۴۸	۳۳۸۰	کشاورزی
۳/۷۸	۱۶۹/۳	۴۴۷۳	۱/۶۷	۴۶/۳۸	۲۷۸۱	۱/۴۶	۴۳/۹	۳۰۱۲/۸	۰/۶	۹/۰۳۹	۱۴۸۷	صنعت و معدن (۱)
۳۲/۲	۱۰۰۲۷	۳۱۸۷	۱۲/۴۲	۳۷۹	۳۰۵۰	۱۲/۳	۱۸۷	۱۵۲۰	۵/۶۴	۵۵	۹۷۵	خدمات عمومی، شخصی و خانگی
۵/۳۹	۱۹۱/۶	۳۵۵۵	۳/۳	۶۶/۱	۱۹۸۰	۲/۷۱	۳۴/۶	۱۲۷۴	۱/۲۶	۸/۵	۶۷۲/۴	سایر خدمات

()

()

جدول ۳-۲ - سهم دارندگان تحصیلات عالی از کل جمعیت فعال در تعدادی از کشورهای منتخب

نام کشور	سال	کل جمعیت فعال	جمعیت دارای تحصیلات عالی	درصد جمعیت متخصص به جمعیت فعال
بولیوی	۱۹۹۷	۳/۶۴۵/۱۶۵	۲۵۲/۸۵۱	۶/۹
کانادا	۱۹۹۹	۱۵/۷۲۱/۲۰۰	۲/۹۰۷/۵۰۰	۱۸/۵
نیکاراگوئه	۱۹۹۵	۱/۴۴۵/۰۷۵	۷۴/۶۵۹	۵/۲
ژاپن	۱۹۹۹	۶۴/۵۱۰/۰۰۰	۱۱/۹۹۰/۰۰۰	۱۸/۶
سنگاپور	۱۹۹۸	۱/۹۳۱/۸۰۰	۲۷۱/۴۰۰	۱۴
بلژیک	۱۹۹۹	۴/۳۸۲/۰۱۶	۴۴۸/۳۱۲	۱۰/۲
بلغارستان	۱۹۹۲	۳/۹۳۲/۴۶۸	۴۸۸/۸۳۹	۱۲/۴
دانمارک	۱۹۹۸	۲/۸۴۷/۶۶۸	۴۸۸/۳۷۴	۱۷/۱
فرانسه	۱۹۹۹	۲۲/۷۰۲/۵۷۰	۵/۳۸۲/۰۲۷	۲۳/۷
آلمان	۱۹۹۹	۳۹/۹۰۵/۰۰۰	۵/۴۴۸/۰۰۰	۱۳/۶
لهستان	۱۹۹۸	۱۷/۱۶۲/۰۰۰	۱/۹۶۳/۰۰۰	۱۱/۴
استرالیا	۱۹۹۸	۹/۱۶۰/۰۰۰	۱/۵۶۶/۸۰۰	۱۷/۱
الجزایر	۱۹۹۲	۶/۲۲۲/۰۰۰	۳۹۷/۷۷۴	۶/۴
مکزیک	۱۹۹۹	۲۶/۴۳۶/۸۸۱	۳/۴۱۲/۹۹۰	۱۲/۹

: ILO, Yearbook of labor Statistics 2000

(-) .

جدول ۳-۳- سهم بخش‌های اقتصادی از کل نیروی انسانی متخصص در دوره ۱۳۴۵-۱۳۷۵ (درصد)

متوسط ادامه روند ۷۵ - ۱۳۸۳	۱۳۷۵	۱۳۶۵	۱۳۵۵	۱۳۴۵	
۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	کل بخش‌ها
۱/۱۴	۱/۱۲	۱/۰۹	۱/۰۸	۰/۹	کشاورزی
۱۴/۸	۱۲/۰۶	۹/۳۴	۱۶/۳۵	۱۲/۳۱	صنعت و معدن
۷۰/۱۶	۷۳/۱۷	۷۶/۲۷	۶۹/۶۸	۷۴/۳۲	خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی
۱۳/۹۳	۱۳/۶۵	۱۳/۳	۱۲/۸۹	۱۲/۴۷	سایر خدمات

-

-

-

/

-

-

/

/

/

-

جدول ۳-۴ - نرخ رشد متوسط سالیانه نیروی انسانی متخصص شاغل به تفکیک بخش‌ها طی دوره
۱۳۴۵-۱۳۷۵ (درصد)

عنوان بخش	۱۳۵۵-۱۳۴۵	۱۳۶۵-۱۳۵۵	۱۳۷۵-۱۳۶۵	کل دوره
کشاورزی	۱۶/۱	۶/۴	۱۱/۲	۱۱/۲
صنعت	۱۷/۱	۰/۵	۱۳/۸	۱۰/۲
خدمات عمومی، خانگی و شخصی	۱۳	۷/۳	۱۰/۵	۱۰/۲
سایر خدمات	۱۵	۶/۷	۱۱/۲	۱۰/۹
کل بخش‌ها	۱۳/۷	۶/۴	۱۰/۹	۱۰/۳

۳ - ۲ - ۳ - تعمیم روند گذشته به آینده

/ /

/ /

()

جدول ۳ - ۵ - پیش‌بینی تغییرات نیروی انسانی متخصص براساس روند ۱۳۴۵-۱۳۷۵،

طی دوره برنامه سوم (هزار نفر)

سال	کشاورزی	صنعت و معدن	سایر خدمات	خدمات عمومی	جمع
۱۳۷۸	۱۹	۲۱۳	۲۵۴	۱۲۱۴	۱۷۰۱
۱۳۷۹	۲۲	۲۳۱	۲۷۶	۱۳۱۷	۱۸۴۶
۱۳۸۰	۲۴	۲۵۰	۳۰۰	۱۴۲۸	۲۰۰۲
۱۳۸۱	۲۶	۲۷۱	۳۲۵	۱۵۵۰	۲۱۷۲
۱۳۸۲	۲۹	۲۹۲	۳۵۲	۱۶۸۱	۲۳۵۴
۱۳۸۳	۳۲	۳۱۵	۳۷۹/۵	۱۸۲۳/۵	۲۵۵۰
سهم بخش‌ها در سال ۱۳۸۳	۱/۲۵	۱۲/۳۵	۱۴/۹	۷۱/۵	۱۰۰

جدول ۳-۶ - پیش‌بینی نیروی انسانی متخصص براساس روند ۱۳۶۵-۱۳۷۸ در دوره برنامه (هزارنفر)

سال	کشاورزی	صنعت و معدن	سایر خدمات	خدمات عمومی	جمع
۱۳۷۸	۲۲	۲۱۸	۲۶۴	۱۳۴۹	۱۸۵۳
۱۳۷۹	۲۵	۲۳۵	۲۹۸	۱۴۵۹	۲۰۱۷
۱۳۸۰	۲۸	۲۵۴	۳۳۶/۵	۱۵۶۹/۵	۲۱۸۸
۱۳۸۱	۳۱	۲۷۲	۳۸۰	۱۶۸۱	۲۳۶۴
۱۳۸۲	۳۴	۲۹۱	۴۲۹	۱۷۹۲	۲۵۴۶
۱۳۸۳	۳۹	۳۱۱	۴۸۴	۱۹۰۴	۲۷۳۸
سهم بخش‌ها در سال ۱۳۸۳	۱/۴	۱۱/۴	۱۷/۷	۶۹/۵	۱۰۰

-

۳ - ۴ - پیش‌بینی براساس اهداف بخشی

۳ - ۴ - ۱ - صنعت و کشاورزی

نیازمندی‌های بخش صنعت و معدن به نیروی انسانی متخصص

جدول ۳-۷ - تحولات پیش‌بینی نیروی انسانی شاغل در صنعت و معدن در سال‌های ۱۳۷۵، ۱۳۷۸ و ۱۳۸۳ (هزار نفر)

۱۳۸۳		۱۳۷۸			۱۳۷۵				
عنوان	کل اشتغال	اشتغال تخصصی	سهم اشتغال تخصصی (درصد)	کل	اشتغال تخصصی	سهم اشتغال تخصصی	کل اشتغال	اشتغال تخصصی	سهم اشتغال تخصصی
صنعت و معدن	۲۶۷۲	۱۰۴/۹	۳/۹۲	۲۸۹۵	۱۱۸	۴/۱	۳۴۹۹	۱۹۰	۵/۴

ماخذ: سرشماری عمومی نفوس و مسکن - مرکز آمار ایران ۱۳۷۵.

اهداف کمی بخش‌ها در برنامه سوم توسعه کشور - دبیرخانه ستاد برنامه‌ریزی و نظارت ۱۳۸۰ و محاسبات محققین.

۱ - ۲ - ۴ - ۳ - نیازمندی‌های نیروی انسانی متخصص در بخش آموزش

()

آموزش و پرورش و نیازمندی نیروی انسانی متخصص

« »

()

()

()

/ /

/ /

/

۱۳۸۳ □ تعداد معلمان در دوره‌های مختلف تحصیلی در سال ۱۳۸۳ □ ۱۳۸۳ □

جدول ۳-۹ - پیش‌بینی تحولات معلمان شاغل در دوره برنامه سوم (هزار نفر)

عنوان	کمتر از دیپلم	دیپلم	کاردان	کارشناسی	جمع
نخیره سال ۱۳۷۸	۱۰	۱۹۵	۲۵۰/۵	۲۰۳/۵	۶۵۹
پیش‌بینی خروجی‌ها	-۲	-۲۵	-۷/۵	-۷/۵	-۴۲
اشتغال جدید			۳۵	۴۰	۷۵
ارتقاء سطح تحصیلات (۳۵ درصد)	-	-۶۸	+۶۸ -۲۸	+۲۸	-
پیش‌بینی شاغلین سال ۸۳	۸	۱۰۲	۲۶۴	۳۱۸	۶۹۲

()

()

)

(

جدول ۳-۱۰- نیروی انسانی بخش آموزش و پرورش به تفکیک مدرک تحصیلی در سال‌های ۱۳۷۸ و ۱۳۸۳.

۱۳۸۳			۱۳۷۸			
کارکنان	غیرمعلم	معلم	جمع کارکنان	غیرمعلم	معلم	
۱۰۷	۹۹	۸	۱۱۵	۱۰۵	۱۰	کمتر از دیپلم
۱۹۸	۹۶	۱۰۲	۲۹۶	۱۰۱	۱۹۵	دیپلم
۴۲۷	۱۰۹	۳۱۸	۳۶۴/۵	۱۱۴	۲۵۰/۵	فوق دیپلم
۳۶۱	۹۷	۲۶۴	۳۰۴/۵	۱۰۱	۲۰۳/۵	لیسانس و بالاتر
۱۰۹۳	۴۰۱	۶۹۲	۱۰۸۰	۴۲۱	۶۵۹	جمع کارکنان

-
(-) .

بخش آموزش عالی و نیازمندی‌های نیروی انسانی متخصص

()

« »

() « »

/ /

/ /

(-) .

جدول ۳-۱۱- برخی از اهداف کمی بخش آموزش عالی در سال پایانی برنامه سوم توسعه

عنوان	۱۳۷۸	۱۳۸۳
جمعیت کل کشور (هزار نفر)	۶۲۸۱۷	۶۸۱۶۶
کل تعداد دانشجویان کشور (هزار نفر)	۱۳۸۰	۲۰۸۰
کل تعداد دانشجویان بخش دولتی (هزار نفر)	۷۰۲	۱۰۴۷
کل تعداد دانشجویان بخش غیردولتی (هزار نفر)	۶۷۸	۱۰۳۳
نسبت دانشجو به استاد در بخش دولتی (نفر)	۲۶	۲۳
نسبت دانشجو به استاد در بخش غیردولتی (نفر)	۴۸	۲۸

ماخذ: مستندات برنامه سوم توسعه

جدول ۳-۱۲- کارکنان غیرهیات علمی در موسسات آموزش عالی دولتی ۱۳۷۸

مدرک تحصیلی	تعداد	سهم از کل (درصد)
پایین تر از دیپلم	۱۴۹۰۸	۳۶/۸
دیپلم	۱۰۶۳۷	۲۶/۳
کاردانی	۲۸۹۹	۷/۱
کارشناسی	۹۷۰۴	۲۴
کارشناسی ارشد	۱۸۹۶	۴/۷
دکتری	۴۳۳	۱/۱
جمع	۴۰۴۷۷	۱۰۰

ماخذ: اطلاعات موجود در دفتر امور آموزش عالی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور

سایر آموزش‌ها

()

()

/ ()

/

۳ - ۴ - ۲ - ۲ - فعالیت بهداشتی، درمان و مددکاری اجتماعی

جدول ۳-۱۳ - پیش‌بینی پزشک و دندانپزشک در سال ۱۳۸۳

عنوان	تعداد در سال ۱۳۷۸	نسبت در هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت	پیش‌بینی در سال ۱۳۸۳
پزشک	۶۴۰۰۰	۱/۰۲	۷۰۰۰۰
دندانپزشک	۱۱۲۰۰	۰/۱۸	۱۲۳۰۰
جمع	۷۵۲۰۰	-	۸۲۳۰۰

ماخذ:

سازمان برنامه و بودجه، معاونت امور اقتصادی، گزارش اقتصادی سال ۱۳۷۷.
 سازمان برنامه و بودجه، مستندات برنامه سوم، جلد سوم، روند گذشته، جاری و آینده نگری ۱۰ ساله جمعیت ایران و محاسبات محققین با فرض ثبات نسبت در هر ۱۰۰۰ نفر جمعیت

جدول ۳-۱۴ - آمار واحدهای فعال در خدمات درمانی و دارویی به تفکیک بخش دولتی و غیردولتی

(۱۳۷۸)

عنوان فعالیت	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	خصوصی	سایر	جمع
تعداد تخت	۷۰۸۶۳	۱۰۰۷۳	۱۷۷۳۳	۹۸۶۶۹
تعداد آزمایشگاه	۱۷۷۱	۱۱۹۹	۳۸۵	۳۳۵۵
مراکز پرتونگاری	۶۴۵	۶۶۵	۲۷۱	۱۵۸۱
داروخانه	۲۷۷	۴۳۸۳	۱۴۷	۴۸۰۰
مراکز توان بخشی	۱۹۲	۵۴۴	۳۸۴	۱۱۲۰

ماخذ: مرکز آمار ایران - سالنامه آماری ایران ۱۳۷۸، تهران ۱۳۷۹.

()

-

-

) .

.(

-

/

/

/

/

-

()

جدول ۳-۱۵ - تحولات جمعیتی و تغییرات در پوشش مراکز بهداشتی - درمانی

تعداد مراکز		پوشش خدمات (هزار نفر)		جمعیت (هزار نفر)		
روستایی	شهری	روستایی	شهری	روستایی	شهری	سال
۲۳۱۰	۴۰۷۹	۱۹۶۲۳	۲۵۸۱۷	۲۳۰۹۸	۳۹۷۱۸	۱۳۷۸
۲۷۰۰	۶۱۵۰	۱۰۰	۴۵۱۰۷	۲۲۹۴۷	۴۵۱۰۷	۱۳۸۳

ماخذ:

سازمان برنامه و بودجه، مستندات برنامه سوم، جلد سوم، روند گذشته، جاری و آینده نگری ۱۰ ساله جمعیت ایران. مرکز آمار ایران - سالنامه آماری سال ۱۳۷۸ و محاسبات محققین.

۳ - ۴ - ۲ - ۳ - اداره عمومی، دفاع و تامین اجتماعی

/

/

/

/

()

(/) .

.

.

۳ - ۴ - ۲ - ۴ - سایر خدمات

()

.

.

/

.

حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات

/

.

/

.

.

.

/

-

.

/

.

/

.

/

.

جدول ۳-۱۶ - پیش‌بینی نیروی انسانی متخصص در فعالیت‌های پستی در سال ۱۳۸۳

ردیف	عنوان	۱۳۷۸	۱۳۸۳	متوسط نرخ رشد سالانه
۱	سرانه مرسولات پستی	۴/۷	۸	۱۱/۲
۲	جمعیت کل کشور (هزار نفر)	۶۲۸۱۷	۶۸۱۶۶	۱/۶۴
۳	تعداد مرسولات پستی (میلیون مرسوله)	۲۹۵	۵۴۵	۱۳
۴	تعداد مرسوله به ازاء هر کارمند پست	۲۳۴۸۶	۳۴۲۹۴	۷/۹
۵	تعداد کارکنان پست (نفر)	۱۲۵۶۱	۱۵۸۹۲	۴/۸
۶	سهم نیروی انسانی متخصص (درصد)	۱۹	۲۰/۵	۱/۵
۷	تعداد نیروی انسانی متخصص (نفر)	۲۳۸۷	۳۲۵۸	۶/۴

ماخذ: اهداف کمی بخش‌ها در برنامه سوم توسعه - دبیرخانه ستاد نظارت و برنامه‌ریزی و محاسبات محققین

جدول ۳-۱۷ - پیش‌بینی نیروی انسانی متخصص در بخش مخابرات در سال ۱۳۸۳

ردیف	عنوان	۱۳۷۸	۱۳۸۳	متوسط نرخ رشد سالانه
۱	تعداد تلفن دایر شبکه ثابت	۸۵۰۴۸۳۸	۱۵۰۰۴۹۹۷	۱۲
۲	تعداد تلفن به ازاء هر نفر شاغل	۱۶۲	۲۲۳	۶/۲۵
۳	تعداد شاغلین	۵۲۴۹۹	۶۷۲۸۶	۵
۴	تعداد شاغلین متخصص	۲۲۴۰۰	۳۹۵۰۰	۱۲
۵	سهم شاغلین متخصص	۴۲/۶	۵۸/۷	

جدول ۳-۱۸ - پیش‌بینی نیروی انسانی متخصص در حمل و نقل ریلی

ردیف	عنوان	۱۳۷۸	۱۳۸۳	متوسط نرخ رشد سالانه
۱	جابجایی مسافر (میلیون نفر)	۱۰/۶	۱۶/۹	۹/۸
۲	مسافر به تعداد کارکنان شاغل (نفر)	۳۴۴	۴۳۰	۴/۶
۳	تعداد کل شاغلین (نفر)	۳۰۸۱۴	۳۹۳۰۲	۵
۴	تعداد کل شاغل متخصص (نفر)	۳۲۰۰	۴۲۰۰	۵/۵
۵	سهم نیروی انسانی متخصص (درصد)	۱۰/۷	۱۰/۷	-

ماخذ: اهداف کمی بخش‌ها در برنامه سوم توسعه کشور، دبیرخانه ستاد برنامه‌ریزی و نظارت و محاسبات محققین

نتایج کلی روش اهداف کمی

.

.(/ .)

.

()

.

. /

.

(/ ())

/

.

.

. / / /

.

/ / /

جدول ۳-۱۹ - پیش‌بینی نیروی انسانی متخصص در بخش‌ها در روش اهداف کمی (هزار نفر)

عنوان بخش	تعداد متخصص شاغل	سهم از کل متخصص (درصد)
کشاورزی	۴۶	۱/۸
صنعت	۲۹۹	۱۱/۶
صنعت و معدن	۱۹۰	۷/۴
آب، برق و گاز	۳۷	۱/۴
ساختمان	۷۲	۲/۸
خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	۱۸۲۴	۷۰/۷
آموزش	۹۷۸	۲۸
(آموزش و پرورش)	(۷۸۸)	(۳۰/۶)
(آموزش عالی)	(۱۰۹)	(۴/۲)
(سایر آموزش‌ها)	(۸۱)	(۳/۲)
بهداشت، درمان و مددکاری	۲۶۰	۱۰/۱
اداره امور عمومی، دفاع و تامین اجتماعی	۵۰۹	۱۹/۷
سایر	۷۷	۳
سایر خدمات	۴۱۰	۱۵/۹
حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۷۵	۲/۹
سایر	۳۳۵	۱۳
جمع	۲۵۷۹	۱۰۰

-

.

جدول ۳-۲۰- میزان تخصیص بری در بخش‌ها در سال ۱۳۸۳ بر اساس پیش‌بینی روش اهداف بخشی (هزار نفر)

عنوان بخش	کل اشتغال ()	اشتغال نیروی انسانی متخصص	درصد متخصص به کل شاغلین
کشاورزی	۳۸۵۹	۴۶	۱/۲
صنعت	۶۷۵۶	۲۹۹	۴/۴
خدمات	۷۸۹۸	۲۲۳۴	۲۸/۳
جمع	۱۸۵۱۴	۲۵۷۹	۱۳/۹۳

(۱) بر اساس پیش‌بینی الگوی اقتصاد سنجی برنامه (سازمان برنامه و بودجه، خرداد ۱۳۷۸).

/

()

/ /

)

/ / /

(

:

جمع بندی نتایج

جمع بندی نتایج

۴ - ۱ - مهم ترین ویژگی های روند طی شده

۴ - ۲ - مواد قانونی برنامه سوم و راهکارهای مصوب

"

۴ - ۳ - پیش‌بینی تقاضای نیروی انسانی متخصص (۱۳۸۳)

/ / /

-

-

-

/ / / /

جدول ۴-۱ - پیش‌بینی تعداد نیروی انسانی متخصص به تفکیک بخش در گزینه‌های مختلف سال ۱۳۸۳
(هزار نفر)

عنوان بخش	برنامه	روند ۱۳۷۸-۱۳۴۵	روند ۱۳۷۸-۶۵	براساس اهداف بخشی
کشاورزی	۷۴	۳۲	۲۹	۴۶
صنعت و معدن ×	۲۳۰	۳۱۵	۳۱۱	۲۹۹
سایر خدمات	۳۰۳	۳۷۹/۵	۴۸۴	۴۱۰
خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	۱۸۶۶	۱۸۲۳/۵	۱۹۰۴	۱۸۲۴
جمع	۲۴۷۳	۲۵۵۰	۲۷۳۸	۲۵۷۹

× شامل صنعت، معدن، آب، برق، گاز و ساختمان

جدول ۴-۲ - سهم بخش‌های اقتصادی از نیروی انسانی متخصص در سال ۱۳۸۳ در گزینه‌های مختلف
(هزار نفر)

عنوان بخش	برنامه	روند ۱۳۷۸-۱۳۴۵	روند ۱۳۷۸-۶۵	براساس اهداف بخشی
کشاورزی	۳/۰	۱/۲	۱/۴	۱/۸
صنعت و معدن	۹/۳	۱۲/۳	۱۱/۴	۱۱/۶
سایر خدمات	۱۲/۲	۱۴/۹	۱۷/۷	۱۵/۹
خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی	۷۵/۵	۷۱/۶	۶۹/۵	۷۰/۷
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

جدول ۴-۳ - مقایسه متوسط ۳ گزینه با پیش‌بینی برنامه برای برآورد تقاضای نیروی انسانی متخصص

عنوان بخشی	(۱) پیش‌بینی برنامه	(۲) متوسط ۳ گزینه	اختلاف (۲) با (۱)
کشاورزی	۷۴۰۰۰	۳۹۰۰۰	-۳۵۰۰۰
صنعت	۲۳۰۰۰۰	۳۰۸۰۰۰	+۷۸۰۰۰
سایر خدمات	۳۰۳۰۰۰	۴۲۴۵۰۰	+۱۲۱۵۰۰
خدمات	۱۸۶۶۰۰۰	۱۸۵۰۵۰۰	-۱۵۵۰۰
جمع	۲۴۷۳۰۰۰	۲۶۲۲۰۰۰	+۱۴۹۰۰۰

(...)

;

(-)

»

-

.

-

-

;

جدول ۱ - شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر با تحصیلات عالی برحسب گروه‌های عمده

فعالیت براساس سرشماری سال ۱۳۷۵

درصد شاغلان با تحصیلات عالی	جمع شاغلان	شاغلین با تحصیلات عالی	فعالیت
۹/۶	۱۴۵۷۱۵۷۲	۱/۴۰۲/۶۱۷	جمع
۰/۴۶	۳/۳۱۸/۵۳۶	۱۵/۴۸۹	کشاورزی، شکار و جنگلداری
۰/۵۸	۳۸/۷۲۷	۲۲۶	ماهگیری
۱۲/۴	۱۱۹۸۸۴	۱۴۹۳۷	استخراج معدن
۳/۵	۲/۵۵۱/۹۶۲	۹۰۰۶۴	صنعت (ساخت)
۱۶/۶	۱۵۰۶۳۱	۲۴۹۹۶	تامین برق و آب
۲/۴	۱۶۵۰۴۸۱	۳۹۲۹۲	ساختمان
۳/۲	۱۸۴۲۲۸۹	۵۹۱۷۵	عمده فروشی، خرده فروشی کالاهای شخصی، تعمیر
۲/۲	۸۴۷۷۸	۱۸۵۹	هتل و رستوران
۴/۴	۹۷۲۷۹۲	۴۲۵۰۸	حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات
۱۹/۴	۱۵۲۸۷۲	۲۹۷۱۱	واسطه گری مالی
۲۰/۷	۱۴۹۰۹۰	۳۰۸۷۴	مستغلات، اجاره و کسب و کار
۱۷	۱۶۱۸۱۰۰	۲۷۵۰۸۷	اداره عمومی، دفاع و تامین اجتماعی
۵۹/۲	۱۰۴۱۰۵۱	۶۱۶۲۱۳	آموزش
۳۵/۸	۳۰۳۱۳۹	۱۰۸۴۹۱	بهداشت و مددکاری اجتماعی
۸/۴	۲۲۴۴۰۵	۱۸۸۷۲	سایر فعالیت‌های خدمات اجتماعی، شخصی
۲/۴	۶۱۹۷۰	۱۴۹۱	خانواده‌های معمولی دارای استخدام
۴۰	۸۸۰	۳۵۷	برون مرزی
۱۹	۳۲۹۵۲	۶۲۷۳	دفاتر ادارات مرکزی
۱۰/۳	۲۵۷۰۲۸	۲۶۷۰۲	نامشخص

راهکارهای مصوب هیات وزیران در برنامه سوم مرتبط با موضوع تقاضای نیروی انسانی متخصص

بخش صنعت و معدن

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۳	ماموریت سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران ضمن ادامه پیگیری وظایف اساسنامه‌ای محوله در توسعه و نوسازی صنایع کشور، با تاکید ویژه‌ای به سوی صنایع فنآوری‌های نو (Hitech) مانند الکترونیک و میکروالکترونیک و شاخه‌های مرتبط با آن، بیوتکنولوژی مواد جدید و فنآوری اطلاعات (IT) معطوف خواهد شد.		×
۶	از ساز و کار مندرج در ماده (۸) قانون تاسیس سازمان گسترش که تصریح دارد از سود خالص سالیانه سهام سازمان در شرکت‌ها و واحدهای تابعه پس از کسر هزینه‌های جاری سازمان حداقل بیست و پنج (۲۵٪) درصد برای هزینه‌های تعلیمات فنی و آموزش و مدیریت و مطالعات و تحقیقات در داخل یا خارج کشور تخصیص می‌یابد در جهت اهداف جدید سازمان که مستلزم توجه ویژه به آموزش‌های فنی و مدیریتی و نیز تحقیقات و مطالعات است، استفاده بهینه به عمل خواهد آمد.		×
۱۷	در زمینه مجوزهای صنعتی اقدامات ذیل به عمل خواهد آمد: الف - صدور جواز تاسیس، ملغی شده و «اعلامیه تاسیس» جایگزین آن می‌شود. متقاضیان ایجاد واحدهای صنعتی صرفاً با تکمیل یک فرم حاوی اطلاعات پایه (اعلامیه تاسیس) از قبیل نوع محصول، ظرفیت، میزان سرمایه گذاری و اشتغال و... که توسط وزارت صنایع و معادن تهیه خواهد شد و بدون نیاز به تایید محتویات آن قادر خواهند بود مراحل بعدی تاسیس واحد صنعتی مورد نظر را ادامه دهند. هیچگونه محدودیتی در صدور «اعلامیه تاسیس» اعمال نخواهد شد.		×
۱۹	تشویق، تسهیل و کمک به شکل‌گیری مشارکت‌های ایرانی - خارجی خصوصاً به صورت بیع متقابل در سرمایه گذاری‌های صنعتی و معدنی به عنوان ابزاری برای توسعه صادرات و دسترسی به بازارهای جدید صادراتی، صورت می‌گیرد.		×

بخش بازرگانی

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۱	وزارت بازرگانی مکلف است حداکثر ظرف مدت شش ماه نسبت به بازنگری قوانین و مقررات تجاری با هدف تسهیل و توسعه صادرات و عنداللزوم پیشنهاد لوایح مورد نیاز صادرات خدمات و تجارت الکترونیکی را تهیه و جهت طرح در هیات وزیران ارایه نماید.		×

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۴	فعالیت‌های غالب مناطق آزاد به شرح زیر تعیین می‌شود: الف - تجاری و گردشگری برای منطقه آزاد کیش ب - تولیدی برای منطقه آزاد قشم ج - تولیدی و تجاری برای منطقه آزاد چابهار		×
۵	طرح ایجاد مناطق آزاد و ویژه فناوری‌های برتر برای توسعه فناوری‌ها و انتقال دانش فنی و مدیریت مربوط و برنامه اجرایی آن تهیه می‌شود.	×	

بخش آب و کشاورزی

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۶	به منظور افزایش منابع تامین علوفه و تعادل دام و مرتع و توقف سیر تخریب در منابع طبیعی، اقدامات زیر صورت می‌گیرد: الف - برقراری نظام بهره برداری مبتنی بر واگذاری انتفاع از این منابع به بخش خصوصی با نظارت دولت. ب - انجام سرمایه گذاری مناسب از سوی دولت در جهت حمایت از تولید علوفه		×
۱۱	زمینه سرمایه گذاری برای جلب سرمایه گذاران خارجی در بخش آب و کشاورزی برای صادرات ایجاد می‌شود.	×	
۲۵	به منظور جذب نیروی انسانی متخصص (هیات علمی) در سازمان‌ها و موسسات تحقیقاتی آب و کشاورزی حداکثر طی سه ماه اقدامات لازم برای اصلاح قوانین و مقررات مربوط در جهت تسری اعمال قانون هیات امناء و شمول آیین نامه فعالیت تمام وقت اعضای هیات علمی برای محققین سازمان‌ها و موسسات مذکور به عمل می‌آید.	×	

بخش پست و مخابرات

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۲	نظام فنی و مهندسی در بخش مخابرات ایجاد می‌شود		×

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۶	به منظور دستیابی ارزان و آسان مردم به اطلاعات داخلی و خارجی، زمینه سازی برای اتصال کشور به شبکه جهانی، بهبود خدمات و ترویج استفاده از فناوری‌های جدید در دیگر زمینه‌ها، اقداماتی به شرح زیر انجام می‌گیرد: الف - ایجاد زیرساخت ارتباطی لازم با پهنای باند کافی و گسترده ب - ایجاد شبکه‌ها و پایگاه‌های اطلاعات داخلی برای ارائه اطلاعات و امکان تبادل داده‌ها با خارج از کشور. ج - تفکیک وظایف نهادهای تامین کننده اطلاعات، تامین کننده خدمات و تامین کننده ارتباطات به منظور فعال کردن بخش خصوصی در زمینه‌های اطلاعات و خدمات ارزش افزوده.		×
۷	سرویس‌های جدید پستی از قبیل پست ترکیبی، پست مستقیم، پست الکترونیکی و پست مالی، گسترش می‌یابد		×
۸	امکانات و تجهیزات ارائه خدمات پستی متناسب با جمعیت و شرایط جغرافیایی توزیع می‌شود.		×
۱۳	سرمایه گذاری‌های لازم از محل منابع عمومی برای تامین خدمات ارتباطی پایه پست در نقاط غیربرخوردار به عنوان وظیفه حاکمیتی و تعیین تعرفه این خدمات توسط شورای اقتصاد انجام می‌شود.	×	

بخش حمل و نقل

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۱	وزارت راه و ترابری مکلف است طی مدت یک سال پس از تصویب قانون برنامه سوم توسعه نسبت به تهیه پیشنهادهای لازم برای انجام موارد زیر اقدام و برای طرح در مراجع ذیربط ارسال گردد. - لایحه ایجاد مراکز امداد رسانی در جاده‌های کشور با همکاری وزارت کشور و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	×	
۹	واگذاری خدمات جنبی شرکت سهامی راه آهن شامل: خدمات برق رسانی، آب رسانی، گاز رسانی، تاسیسات، خدمات ساختمانی، تعمیرات و نگهداری وسایط نقلیه، خدمات بهداشتی، سرویس‌های ایاب و ذهاب، تخلیه و بارگیری در ایستگاه‌های مجاور، کارگاه‌های تعمیرات واگن، لوکوموتیو و دپوهای تعمیراتی، کارخانجات و کارگاه‌های تولیدی (علایم، ساخت قطعات، ریخته گری، تراشکاری، درزین). امور تعمیر و نگهداری و ابنیه فنی در قالب قراردادهای خاص به بخش غیردولتی واگذار می‌شود.		×

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۱۰	در جهت ایجاد زمینه‌های لازم به منظور استفاده از منابع محلی و حمایت‌های مردمی در سرمایه‌گذاری‌های بخش حمل و نقل، از مشارکت عمومی استفاده می‌شود.		×
۳۳	نوسازی ناوگان هوایی کشور با تاکید بر اجاره به شرط تملیک و پرهیز از تنوع‌گرایی صورت می‌گیرد.		×

بخش عمران شهری

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۹	وزارت نیرو و سایر دستگاه‌های ذیربط موظفند به منظور بهبود وضع مدیریت تاسیسات شهری و روستایی، اقدامات زیر را انجام دهند: - ایجاد مراکز خدماتی واحد برای مجموعه‌های روستایی.	×	

بخش توسعه و عمران روستایی

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۱	به منظور فراهم آوردن زمینه‌های اشتغال و درآمد بیشتر روستاییان و حمایت و تشویق سرمایه‌گذاری و توسعه فعالیت‌های اشتغالزا به ویژه در زمینه‌های کشاورزی و صنایع تبدیلی، وزارت جهاد کشاورزی موظف است با همکاری دستگاه‌های ذیربط در طول برنامه اقدامات زیر را انجام و عنداللزوم پیشنهادهای لازم را برای طرح در مراجع ذیربط ارائه نماید.		×

بخش انرژی

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۸	به منظور ایجاد رقابت و کاهش انحصار و تصدی دولت، کلیه فعالیت‌های تخصصی و خدمات پیمانکاری مرتبط با تولید نفت خام از طریق واگذاری یا اجاره تجهیزات به تعاونی‌ها و بخش خصوصی انجام می‌گیرد.		×
۹	آن قسمت از فعالیت‌های پالایشگاهی که قابل تفکیک از واحدهای اصلی پالایشگاهی باشد از جمله روغن‌سازی‌ها، قیرسازی‌ها و مظروف‌سازی‌ها و نیز خدمات جنبی و تعمیراتی در طول برنامه سوم به بخش تعاونی یا خصوصی واگذار خواهند شد.		×

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۱۰	فعالیت‌های خدماتی و جانبی امور انتقال و پخش فرآورده (از جمله جایگاه‌ها، تعمیرات، حمل و نقل فرآورده، مطروف سازی و توزیع گاز مایع) از طریق واگذاری قطعی، اجاره، قراردادهای پیمانکاری و غیره به بخش‌های تعاونی و خصوصی واگذار می‌شود و فعالیت شرکت پخش محدود به اداره انبارهای اصلی و تلمبه‌خانه‌ها و خطوط انتقال اصلی کشور خواهد بود.		×
۱۱	سهام دولت و شرکت‌های دولتی در شرکت‌های مهندسان مشاور و پیمانکاری و ساخت تجهیزات در بخش‌های برق، نفت و گاز و شرکت‌های خدماتی به بخش تعاونی و خصوصی واگذار می‌شود		×
۱۲	اداره امور شرکت‌های دولتی بخش برق به جز شرکت مادر تخصصی و شرکت‌های برق منطقه‌ای، سازمان آب و برق خوزستان، انتقال برق، سازمان توسعه برق ایران و شرکت توسعه منابع آب و نیروی ایران (که دو شرکت اخیر مدیریت پروژه‌های توسعه‌ای را به عهده دارند) و نیز فعالیت‌های قابل واگذاری کلیه شرکت‌ها به بخش تعاونی یا خصوصی واگذار خواهد شد.		×
۱۳	اداره امور نیروگاه‌های برق توسط بخش تعاونی و یا خصوصی انجام خواهد شد.		×
۱۶	اداره امور شرکت‌های پالایشگاهی که از لحاظ ساختاری در مالکیت شرکت ملی پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی ایران یا شرکت ملی گاز ایران می‌باشند، به بخش غیردولتی واگذار خواهد شد.		×
۱۷	تعمیر و نگهداری، حمل و نقل و خدمات جانبی در شرکت‌های بخش انرژی به بخش تعاونی و خصوصی واگذار می‌شود.		×

بخش آموزش و پرورش عمومی

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۶	از طریق گسترش و تقویت مراکز تخصصی مشاوره‌ای، خدمات راهنمایی و مشاوره با توجه به نیازهای مشخص شده برای دانش‌آموزان دوره‌های مختلف تحصیلی رشد و توسعه می‌یابد	×	
۱۲	تسهیلات لازم جهت شرکت معلمان مدارس غیردولتی در دوره‌های آموزش تکمیلی و ضمن خدمت با مشارکت موسسان این گونه مدارس ایجاد می‌گردد.	×	

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۲۵	الف - وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و آموزش و پرورش موظفند در طول برنامه سوم ترتیبی اتخاذ کنند که با استفاده از امکانات و ظرفیت‌های دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی به ویژه دانشگاه‌های تربیت معلم و همچنین ظرفیت‌های آموزشی وزارت آموزش و پرورش برای ارتقای سطح کیفی و ادامه تحصیل معلمان و مربیان در دوره‌ها و رشته‌های مورد نیاز با معرفی وزارت آموزش و پرورش از طریق آموزش حضوری، غیرحضوری و از راه دور به شرح زیر اقدام کنند:	×	<p>۱ - معلمان واجد شرایط دارای مدرک دیپلم و کاردانی به ویژه در دوره ابتدایی، حداقل یک مقطع تحصیلی ارتقا یابند.</p> <p>۲ - تا بیست درصد (۲۰٪) از کارکنان دارای مدرک کارشناسی به کارشناسی ارشد ارتقاء یابند.</p> <p>۳ - اعمال سیاست‌های تشویقی برای معلمان و مربیانی که در دوره دکترا پذیرفته می‌شوند.</p> <p>ب - وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است در طول برنامه سوم و به منظور ارتقای کیفیت و افزایش کارایی نیروی انسانی آموزش و پرورش علاوه بر تربیت نیروی انسانی مورد نیاز وزارت آموزش و پرورش با تاکید بر بازنگری محتوای برنامه‌های آموزشی رشته‌های تربیت معلم، دوره تربیت معلمان چند رشته‌ای را ایجاد کند.</p>
۲۶	برنامه‌ریزی نیروی انسانی سالانه وزارت آموزش و پرورش در طول برنامه سوم، براساس برنامه جامع دهساله نیروی انسانی خواهد بود که ظرف یک سال پس از تصویب قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران توسط وزارت آموزش و پرورش و با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و با توجه به شاخص‌ها و معیارهای مربوط و نیازمندی‌های نیروی انسانی برحسب جنس و سطح تحصیلی در مناطق و دوره‌های مختلف تحصیلی تهیه می‌شود و به تصویب هیات وزیران خواهد رسید.	×	

بخش آموزش فنی و حرفه‌ای

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۲	وزارتخانه‌های آموزش و پرورش، علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظفند در شرایط پذیرش دانش‌آموز و دانشجو به نحوی تجدید نظر به عمل آورند که امکانات و شرایط لازم به منظور ادامه تحصیل آموزش دیدگان فنی و حرفه‌ای در همان رشته‌ای که آموزش دیده‌اند فراهم شود.	×	
۵	به منظور تربیت مربی و کادر آموزشی مورد نیاز مراکز و موسسات آموزش فنی و حرفه‌ای، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری موظف است با هماهنگی و تقاضای دستگاه‌های ذیربط، رشته تربیت مربیان فنی و حرفه‌ای را در دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی ایجاد کند.	×	

بخش فرهنگ و هنر و تربیت بدنی

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۲	دولت موظف است به منظور جلوگیری از رقابت غیراصولی بخش‌های دولتی و یا نهادهایی که به نحوی از منابع بودجه عمومی و یارانه‌ها استفاده می‌کنند کلیه واحدهای اقامتی و پذیرایی در اختیار دستگاه‌ها و نهادهای مذکور را طی سال‌های اجرای برنامه سوم به بخش غیردولتی واگذار کند.	×	
۳	سازمان میراث فرهنگی موظف است با همکاری و هماهنگی دستگاه‌ها، سازمان‌ها و ارگان‌های ذیربط، طی مدت یک سال آیین‌نامه مربوط به نحوه سرمایه‌گذاری برای ایجاد تاسیسات زیربنایی مانند راه‌های دسترسی، تامین آب، برق، گاز و تلفن را در قطب‌ها و جاذبه‌های تاریخی و فرهنگی کشور، به منظور آماده‌سازی زیربناها برای جلب مشارکت فعال بخش غیردولتی و بهره‌برداری مطلوب از آنها، تهیه و برای تصویب به هیات وزیران تقدیم کند.	×	
۱۵	به منظور ایجاد تاسیسات و امکانات اقامتی، پذیرایی، تفریحی و خدماتی جهانگردی در جوار قطب‌ها و جاذبه‌هایی که آماده جذب سرمایه شده‌اند، تسهیلات بانکی به بخش غیردولتی پرداخت خواهد شد.	×	

بخش فرهنگ و هنر و تبلیغات اسلامی

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۱	واحدهای پژوهشی در ادارات کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استانها با رعایت حداقل توسعه تشکیلاتی در ادارات کل مذکور به منظور انجام پژوهشهای کاربردی در زمینه فرهنگهای بومی و منطقه‌ای و شیوه‌های جذب مشارکت عمومی در فعالیتهای فرهنگی و هنری، ایجاد می‌شود.	×	
۱۱	وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی موظف است طرح مربوط به اعطای تسهیلات مالی و مزایای قانونی، هماهنگی و همکاری بین دستگاهها و بنگاههای تولید کننده محصولات فرهنگی و هنری و نیز سازمانهای مرتبط با صادرات و واردات، وزارت امور خارجه و دستگاههای انتظامی و اطلاعاتی و همچنین بازاریابی در خارج از کشور را حداکثر تا پایان سال برنامه سوم توسعه، تهیه و به تصویب هیات وزیران برساند.		×
۲۴	به منظور تامین مواد اولیه مورد نیاز تولید کالاهای فرهنگی و هنری (از قبیل کتاب، نشریه و روزنامه، فیلم، نوار و موسیقی...) و جلوگیری از خروج ارز و تشویق و هدایت سرمایه گذاریهای داخلی در صنایع فرهنگی: الف - وزارت صنایع و معادن موظف است نسبت به مطالعه و بررسی و احداث و گسترش صنایع و واحدهای تولیدی فرهنگی اقدام نماید. وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی همکاریهای لازم را در این زمینه معمول خواهد داشت. ب - دولت امکانات و تسهیلات خاص همچون تسهیلات تکلیفی بانکی، تعرفه‌های ترجیحی، تامین ارز ماشین آلات و امکانات زیربنایی را برای جذب سرمایه گذاریهای تعاونی و خصوصی در صنایع فرهنگی پیش‌بینی نماید. ج - در اجرای این راهکار وزارت صنایع و معادن واحد مشخصی را در تشکیلات وزارتی مستقر می‌نماید.		×

بخش سیاست خارجی

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۱۷	به منظور توسعه منابع انسانی و ارتقای توان علمی و تخصصی کادر موجود و تقویت بنیه کارشناسی نمایندگان سیاسی در خارج از کشور، وزارت امور خارجه موظف است نیروی انسانی مورد نیاز خود را از میان فارغ التحصیلان رشته‌های تحصیلی مرتبط از کلیه مراکز آموزش عالی کشور جذب کند و با ارتقای سطح دانشکده روابط بین‌الملل و اولویت دادن به آموزشهای کاربردی، از بکارگیری نیروهای فاقد تخصص پرهیز کرده و نیروهای پشتیبانی را در طول سالهای برنامه کاهش دهد.	×	

بخش امور قضایی

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۴	به منظور توسعه منابع انسانی بخش قضا، قوه قضاییه اقداماتی را به شرح ذیل انجام داده و در صورت نیاز به تصویب مراجع دیگر، پیگیری‌های لازم را بعمل می‌آورد: بکارگیری فارغ التحصیلان کارشناسی حقوق در مشاغل اداری قوه قضاییه	×	
۸	سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است: - با بکارگیری نیروی انسانی متخصص از بین فارغ التحصیلان کلیه موسسات آموزش عالی کشور و پرهیز از برگزاری دوره‌های آموزش عالی اختصاصی، اعزام نیروهای متخصص به خارج از کشور برای دوره‌های تخصصی بالاتر از کارشناسی را محدود کند. - تمهیدات لازم برای آموزش نیروی انسانی موجود ثبت به منظور آشنایی با روش‌های جدید ثبتی زمینه سازی جهت ایجاد تغییرات لازم در نظام ثبتی و نهایتاً تطبیق نیروهای موجود در راستای اجرای کاداستر و تهیه ضوابط جهت اجرای دوره‌های آموزشی مورد نیاز را فراهم کند.	×	
۱۳	نسبت به تامین، ارتقای سطح تخصصی و بهبود ترکیب نیروی انسانی سازمان زندان‌ها با اولویت تخصص‌های مراقبتی و مددکاری و تجهیز به فناوری جدید اقدام می‌شود	×	

بخش بهداشت و درمان

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۱	به منظور فراهم کردن شرایط مناسب برای افزایش مشارکت جامعه در تصمیم‌گیری، اجرا و ارزشیابی و ارائه خدمات بهداشتی و درمانی و افزایش سهم بخش غیردولتی در ارائه خدمات و کاهش تصدی دولت، اقدامات زیر انجام خواهد شد: - صدور مجوز و ترغیب بخش خصوصی برای تاسیس مطب و داروخانه در مراکز بهداشتی - درمانی براساس سیاست‌های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی. - ارائه کمک‌های مالی برای ایجاد و احداث واحدهای بهداشتی - درمانی توسط بخش غیردولتی از طریق اعطای تسهیلات بانکی با نرخ ترجیحی.	×	

شماره راهکار	بخش - موضوع	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
۲	به منظور کنترل و ریشه کنی بیماری‌های واگیر با قابلیت پیشگیری و درمان بیماری‌های غیرواگیر و ارتقای سطح کیفی خدمات، اقدامات زیر انجام خواهد شد: - تدوین برنامه‌های عملیاتی برای ارایه خدمات اولیه بهداشتی به کلیه خانواده‌های شهری و روستایی در قالب شبکه‌های جامع بهداشتی و درمانی. - توسعه واحدهای بهداشتی مسئول در امور بهداشت حرفه‌ای و بهداشت محیط کار در کارگاه‌ها و کارخانجات.	×	
۸	به منظور ساماندهی شبکه اورژانس کشور هماهنگ با سطح بندی خدمات در دو جنبه پیش بیمارستانی و بیمارستانی، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ضمن انجام اقدامات زیر، نظام جامع شبکه اورژانس کشور را حداکثر طی مدت یک سال پس از تصویب قانون برنامه سوم توسعه طراحی نموده و پس از هماهنگی با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور به مرحله اجرا در می‌آورد. - گسترش مراکز درمان سرپایی و مشاوره‌ای و تامین امکانات مورد نیاز در این مراکز برای توانبخشی معلولین و بیماران روانی مزمن.	×	
۱۷	طرح گسترش شبکه بهداشتی - درمانی کشور با توجه به عوامل زیر، حداکثر طی مدت یک سال پس از تصویب قانون برنامه سوم توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مورد بازنگری قرار گرفته و با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و با اولویت قایل شدن برای خانه‌های بهداشت، مراکز بهداشتی روستایی، پایگاه‌های شهری و مراکز بهداشتی درمانی شهری اجرایی‌گردد. شماره‌مواد موضوع مستقیم غیرمستقیم بخش مربوط		

فصل اول

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص	
		مستقیم	غیرمستقیم
۱	اصلاح ساختار تشکیلات دولت	×	
۲	کاهش تصدی دولت و فراهم نمودن زمینه توسعه مشارکت مردم و بخش خصوصی	×	
۳	کاهش تشکیلات دولت و پرسنل دولتی	×	

فصل دوم

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص	
		مستقیم	غیرمستقیم
۴	واگذاری شرکت‌های دولتی به بخش غیردولتی		×
۵	محدودیت افزایش قیمت کالاها و خدمات توسط دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی		×

فصل سوم

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص	
		مستقیم	غیرمستقیم
۹	فروش سهام شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی		×
۱۷	دستورالعمل نحوه تنظیم قراردادهای فروش سهام شرکت‌ها		×

فصل چهارم

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص	
		مستقیم	غیرمستقیم
۲۸	واگذاری خدمات پستی و مخابراتی به بخش خصوصی	×	
۳۰	اجازه راه اندازی راه آهن توسط بخش خصوصی	×	

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص	
		مستقیم	غیرمستقیم
۳۳	دولت می‌تواند در چارچوب قانون و آیین نامه‌ها انجام بخشی از عملیات پالایش، پخش و حمل و نقل مواد نفتی را به بخش خصوصی واگذار نماید		×
۳۵	اجازه لغو انحصارات توسط دولت		×

فصل ششم

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص	
		مستقیم	غیرمستقیم
۴۹	کار فرمایی که در دوران برنامه سوم از طریق وزارت کار مبادرت به استخدام نمایند مشمول تخفیفاتی به شرح زیر هستند.	×	
۵۰	دولت به منظور ایجاد اشتغال در مناطق کمتر توسعه یافته تسهیلاتی برای سرمایه گذاران به شرح زیر ایجاد نمایند	×	
۵۱	دولت موظف است تسهیلات لازم را جهت سرمایه گذاران بخش خصوصی و تعاونی فراهم نماید تا آموزشگاه‌های آزاد فنی و حرفه‌ای ایجاد نمایند.	×	آموزش فنی و حرفه‌ای
۵۲	دولت هزینه‌های اشتراک پروانه ساخت و... واحدهای تولیدی صنعتی، معدنی، کشاورزی را با تقسیط ۵ ساله دریافت نماید.		×
۵۳	آیین نامه اعزام نیروی کار به خارج از کشور توسط هیات وزیران تهیه شود	×	
۵۴	دولت می‌تواند تسهیلات لازم در اختیار سرمایه گذاران در طرح‌های اشتغال زا و صنایع کوچک قرار دهد	×	
۵۵	به هر یک از بانک‌های کشاورزی، مسکن و صنعت و معدن یک درصد از سپرده‌های قانونی بانکها نزد بانک مرکزی تسهیلات اعطا می‌شود تا صرف بخش‌های مربوط به جهت اشتغالزایی نمایند		×
۵۶	بانکها موظفند ۷۰٪ ذخایر قانونی خود را به مشاغل کوچک که احتیاج به وام دارند حداکثر به مبلغ ۱۰ میلیون ریال بدون بهره به هر شغل بدهد.	×	

فصل هفتم

نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص		موضوع	شماره مواد
مستقیم	غیرمستقیم		
		دولت موظف است «سازمان امور مالیاتی کشور» را به صورت موسسه دولتی وابسته به وزارت امور اقتصادی ایجاد کند.	۵۹
بخش مربوط	غیرمستقیم		
خدمات (امور عمومی)	×		

فصل هشتم

نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص		موضوع	شماره مواد
مستقیم	غیرمستقیم		
		درصد معینی از درآمدهای واریزی به خزانه معین هر استان در قالب بودجه سنواتی به تامین اعتبارات عمرانی همان استان اختصاص می‌یابد.	۷۶
بخش مربوط	غیرمستقیم		
کلیه بخش‌ها	×		

فصل نهم

نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص		موضوع	شماره مواد
مستقیم	غیرمستقیم		
		بانک مرکزی موظف است جهت افزایش شرایط رقابت بانک‌ها و گسترش بازارهای مالی و تشویق پس انداز داخلی زمینه فعالیت مجاز انواع موسسات اعتباری غیربانکی را فراهم نماید	۹۲
بخش مربوط	غیرمستقیم		
بازرگانی	×		

فصل یازدهم

نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص		موضوع	شماره مواد
مستقیم	غیرمستقیم		
		به منظور حمایت از گسترش فعالیت‌های مراکز پژوهشی بخش غیردولتی دولت مکلف است برای این موسسات تسهیلات مالی و بیمه‌های حمایتی را پیش‌بینی نماید.	۱۰۱
بخش مربوط	غیرمستقیم		
آموزش عالی	×		

بخش دوم: امور بخشی آب و کشاورزی

فصل سیزدهم

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص		بخش مربوط
		مستقیم	غیرمستقیم	
۱۰۶	الف - بانک کشاورزی موظف است از محل اعتباراتی که توسط دولت در اختیارش قرار می‌گیرد در طرح هایی که دارای توجیه فنی و اقتصادی هستند در چارچوب مقررات، تسهیلات اعطا کند ب - بخشی از منابع دولت در بودجه سالیانه از طریق دستگاه های ذیربط به صورت کمک در اختیار صندوق های غیردولتی توسعه کشاورزی و دامداری قرار می‌گیرد.		×	کشاورزی
۱۰۸	دولت مکلف است اراضی بزرگ با مقیاس اقتصادی را در عرصه های منابع طبیعی که قابل احیاء و بهره برداری کشاورزی باشد در اختیار ساکنین روستاها، نیروهای متخصص و کارآفرینان قرار دهد و ارزش آن را پس از بهره برداری به اقساط ۵ ساله دریافت دارد همچنین زمین های مرتعی در اختیار عشایر و دامداران قرار گیرد.		×	کشاورزی
۱۰۹	منابع و عوامل موثر در فعالیت های آب و کشاورزی با اولویت های زیر مورد نظر قرار خواهد گرفت: - تامین ماشین آلات و ادوات کشاورزی - افزایش راندمان آبیاری - مدیریت هماهنگ دام و مرتع - افزایش تولید علوفه و حمایت از تولیدکنندگان کود و سم - حمایت از تعاونی های تولید کشاورزی - افزایش کمی و کیفی محصولات کشاورزی - اسکان عشایر		×	آب و کشاورزی

فصل چهاردهم - صنعت و معدن و بازرگانی

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص		بخش مربوط
		مستقیم	غیرمستقیم	
۱۱۰	کلیه اصناف تولیدی مستقر در شهرها چنانچه به شهرک‌های صنعتی منتقل شوند ضمن استفاده از تسهیلات ویژه، از تسهیلات اعتباری برخوردار خواهند شد.		×	صنعت
۱۱۱	به منظور توسعه کارآفرینی و کمک به انتقال فناوری‌های اقدامات ذیل بعمل خواهد آمد (تسهیلات توسط بانک صنعت و معدن)	×		صنعت و معدن
۱۱۲	تقویت صنایع الکترونیک (الکترونیکی، مخابراتی، اتوماسیون و اپتیک) در طول برنامه		×	صنعت
۱۱۳	به منظور تحقق جهش صادراتی در برنامه سوم موارد زیر اجرا می‌شود		×	بازرگانی
۱۱۴	صدور کالاها و خدمات به جز موارد زیر مجاز خواهد بود		×	بازرگانی
۱۱۵	جهت رونق بخشیدن به تجارت خارجی دولت موظف است نسبت به حذف موانع غیرتعرفه‌ای و غیرفنی مبادرت نماید.		×	بازرگانی
۱۱۶	به منظور تقویت توان رقابت محصولات صادراتی در بازارهای خارجی موارد زیر رعایت گردد		×	بازرگانی
۱۱۷	تشکیل شورای عالی توسعه صادرات غیرنفتی به منظور تنظیم خط مشی‌های صادرات کشور و تشکیل کمیته توسعه صادرات استان		×	بازرگانی
۱۱۸	تمدید وظایف و اختیارات وزارت بازرگانی در مورد قانون چگونگی اداره سازمان تعاون مصرف شهر و روستا و تشکیل شرکت سهامی عام بازرگانی شهر و روستا برای مدت دو سال اول برنامه		×	بازرگانی

فصل پانزدهم - انرژی

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص		بخش مربوط
		مستقیم	غیرمستقیم	
۱۲۲	نحوه صدور مجوز احداث پالایشگاه، نیروگاه و صدور انرژی به بخش خصوصی و شرکت‌های خارجی و شرکت‌های توزیع نیروی برق		×	انرژی

فصل هفدهم - حمل و نقل

نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص		موضوع	شماره مواد	
مستقیم	غیرمستقیم			
بخش مربوط				
حمل و نقل	×	شرکت سهامی راه آهن به منظور ارائه خدمات حمل و نقل منطقه‌ای مجاز است با مشارکت کشورهای عضو اگو نسبت به ایجاد شرکت‌های حمل و نقل بین المللی اقدام نماید	۱۲۶	
حمل و نقل		×	به وزارت راه و ترابری اجازه داده می‌شود ماشین آلات، تجهیزات و اماکن مزاد خود را به فروش برساند و نسبت به کاهش و تعدیل نیروی انسانی خود اقدام نماید	۱۲۷
حمل و نقل		×	به وزارت راه و ترابری اجازه داده می‌شود تعمیر، نگهداری و بازسازی شبکه و ناوگان حمل و نقل ریلی را به بخش غیردولتی واگذار نماید	۱۲۸
حمل و نقل		×	به دولت اجازه داده می‌شود ۱ - تا ۴۹٪ سهام شرکت‌های هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران را به بخش خصوصی واگذار نماید ۲ - اساسنامه شرکت‌های هوایی کشور را اصلاح کند	۱۲۹
حمل و نقل		×	به سازمان هواپیمایی کشوری اجازه داده می‌شود ۱ - با جلب سرمایه‌های داخلی و خارجی از طریق قراردادهای مشارکت، پیش فروش خدمات فرودگاهی و خدمات پروازی اقدام نماید ۲ - به منظور تامین هزینه اجرای برنامه‌های نگهداری، بهسازی و امنیت پرواز و توسعه فرودگاه‌ها ۲٪ بهای بلیط پروازهای داخلی را دریافت کند	۱۳۰
حمل و نقل		×	به سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌ها اجازه داده می‌شود به منظور توسعه ناوگان حمل و نقل کشور، این گونه خدمات را به بخش خصوصی واگذار نماید	۱۳۱
حمل و نقل			به سازمان حمل و نقل جاده‌ای و پایانه‌های کشور اجازه داده می‌شود ۱ - از جابجایی مسافر و کالا عوارض اخذ نماید	۱۳۲

فصل هجدهم - عمران شهری و توسعه و عمران روستایی

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص	
		مستقیم	غیرمستقیم
۱۳۳	به دولت اجازه داده می‌شود ۱ - نسبت به واگذاری مالکیت آب و فاضلاب به شرکت‌های آب و فاضلاب اقدام نماید ۲ - کلیه وظایف حاکمیتی شرکت‌های آب و فاضلاب به وزارت نیرو انتقال می‌یابد. ۳ - تعرفه‌های آب بها، حق انشعاب و دفع فاضلاب با توافق شرکت آب و فاضلاب و شورای اسلامی شهر تعیین می‌گردد	×	عمران شهری و توسعه و عمران روستایی
۱۳۷	دولت مکلف است اقدامات زیر را انجام دهد: - نسبت به امر توسعه و عمران روستاها و بهبود معیشت روستاییان اقدام نماید - هویت بخشی به سیما و کالبد شهرها و روستاها - روستاهای بالای ۲۰ خانوار در پایان برنامه از راه، مدرسه، آب، برق و تلفن برخوردار باشند.	×	عمران شهری و توسعه و عمران روستایی

فصل نوزدهم - مسکن

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص	
		مستقیم	غیرمستقیم
۱۳۸	سازندگان واحدهای مسکونی به شرح زیر مورد حمایت قرار می‌گیرند - معافیت از مالیات اولین نقل و انتقال - هزینه‌های دریافتی بابت حق انشعاب‌ها و عوارض برای هر واحد معادل هزینه‌های سازندگان انفرادی باشد - سازمان تامین اجتماعی پس از دریافت حق بیمه از سازندگان مفاصا حساب صادر کند.	×	مسکن
۱۳۹	هر خانواده و یا افراد متاهل که برای یک بار از مسکن ۱۲۰ مترمربع استفاده می‌کند تسهیلات اعتباری دریافتی از بانک‌ها برای آنها از معافیت مالیاتی برخوردار است.	×	مسکن
۱۴۱	به سازمان ملی زمین و مسکن اجازه داده می‌شود زمین‌های شهری مسکونی و آموزشی و فرهنگی، ورزشی و مذهبی را با قیمت کارشناسی و منطقه‌ای به متقاضیان واگذار نماید.	×	مسکن

فصل بیستم - آموزش

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص	
		مستقیم	غیرمستقیم
۱۴۳	به دولت اجازه داده می‌شود موارد زیر را اجرا کند - ایجاد مقررات لازم برای ایجاد انگیزه در مناطق نیازمند و توسعه نیافته - تامین نیروی انسانی، فضای آموزشی و تجهیزاتی به نحوی که تبعیض بین مناطق شهری و روستایی نباشد. - پیش بینی هزینه ایاب و ذهاب برای دانش‌آموزان روستایی مدارس شبانه روزی	×	آموزش و پرورش
۱۵۲	به منظور افزایش ورود دانشجو به آموزش عالی - دستگاه‌های اجرایی می‌توانند برای ظرفیت مازاد بر نیاز خود در مقطع کاردانی دانشجو پذیرش نمایند و درآمد حاصل را پس از واریز به خزانه ضمن لوایح بودجه سالانه هزینه نمایند. - دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی می‌توانند ضمن برگزاری دوره‌های شبانه و خاص، هزینه‌های مربوط را از داوطلب اخذ و به حساب خزانه واریز و معادل آن را ضمن لوایح بودجه سالیانه هزینه نمایند. - دولت می‌تواند تسهیلات اعتباری به صورت وام‌های بلند مدت در اختیار صندوق‌های رفاه دانشجویان قرار دهد. - هزینه‌های دانشگاه پیام نور از دانشجویان اخذ می‌گردد - دولت می‌تواند به دانشگاه‌های غیرانتفاعی یارانه سود اعتبارات بانکی اعطا نماید. - دانشجویان دانشگاه آزاد از تسهیلات دانشجویان سایر دانشگاه‌ها برخوردار خواهند بود.	×	آموزش عالی

فصل بیستم و یک - فرهنگ و هنر، ارتباطات جمعی و تربیت بدنی

شماره مواد	موضوع	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص	
		مستقیم	غیرمستقیم
۱۵۸	مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری موظف است با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط موارد زیر را انجام دهد - نیازهای آموزشی و فرهنگی و ورزشی خاص زنان را شناسایی و طرح‌های مناسب پیشنهاد کند - طرح‌های لازم برای افزایش فرصت‌های اشتغال و ارتقای شغلی زنان ارائه کند - ضمن همکاری با دستگاه‌های مسئول در قوه قضاییه طرح‌های لازم برای تسهیل امور حقوقی و قضایی زنان را تهیه و پیگیری نماید - در زمینه تشکیل سازمان‌های غیردولتی، بخصوص برای زنان خود سرپرست و بی‌سرپرست فعالیت نماید		×
۱۶۱	به منظور بازسازی سینماها و مجتمع‌های فرهنگی و ساخت جدید آنها در شهرهایی که بیش از ۱۵۰۰۰ نفر جمعیت دارند: - شهرداری‌ها با استفاده از تسهیلات بانکی راساً یا با مشارکت بخش خصوصی ساخت و بازسازی را انجام دهند - تامین زمین برای ساخت سینما و مجتمع فرهنگی در شهرک‌های جدید به عهده وزارت مسکن و شهرسازی خواهد بود. - شهرداری‌ها زمین‌های خود را ضمن عقد قرارداد ۲۵ ساله در اختیار بخش خصوصی قرار دهند - به منظور اجرای بند اول شهرداری‌ها موظفند بدون اخذ عوارض و دریافت هزینه، پروانه ساخت صادر کنند.	×	

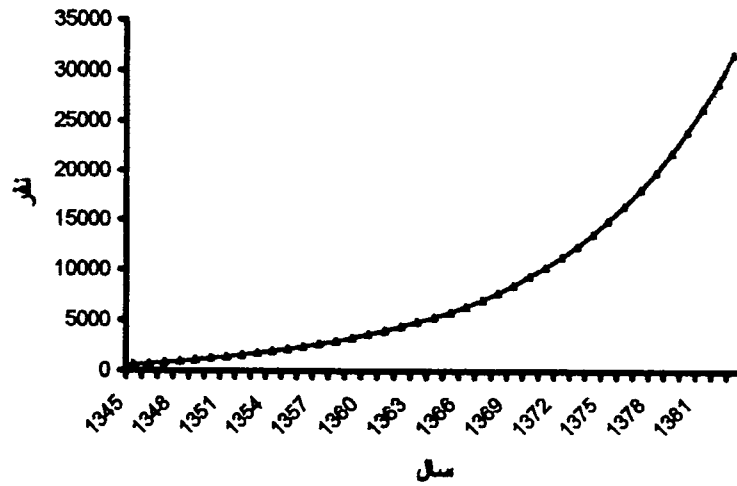
فرهنگ و هنر، تربیت بدنی		×	<p>به منظور شناخت تحولات فرهنگی و افزایش کارایی دستگاه‌های فرهنگی و اعمال نظارت اقدامات ذیل بعمل خواهد آمد</p> <p>- وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی با انجام مطالعات و تعریف شاخص‌های فرهنگی مناسب اقدام نماید.</p> <p>- دولت موظف است در قالب طرح ساماندهی امور فرهنگی اقدامات لازم درخصوص نحوه انجام فعالیت‌های فرهنگی کلیه دستگاه‌های اجرایی متولی امور فرهنگ را انجام دهد.</p> <p>- ستاد نظارت و ارزیابی زیر نظر شورای عالی انقلاب فرهنگی تشکیل تا نسبت به انجام فعالیت‌های فرهنگی اقدام نماید.</p> <p>- کلیه دستگاه‌های اجرایی، نهادها و سازمان‌های غیردولتی موظفند نتایج مطالعات این ستاد را رعایت کنند</p>	۱۶۲
----------------------------	--	---	--	-----

فصل بیستم و پنج - بهداشت و درمان

	نوع اثرات بر تقاضای نیروی انسانی متخصص			
بخش مربوط	غیرمستقیم	مستقیم	موضوع	شماره موا د
بهداشت و درمان	×		<p>هرگونه احداث، ایجاد، توسعه و تجهیز ظرفیت‌های درمان بستری کشور و همچنین اختصاص نیروی انسانی جهت ارائه خدمات درمانی مطابق سطح بندی خدمات درمانی کشور خواهد بود</p>	۱۹۳

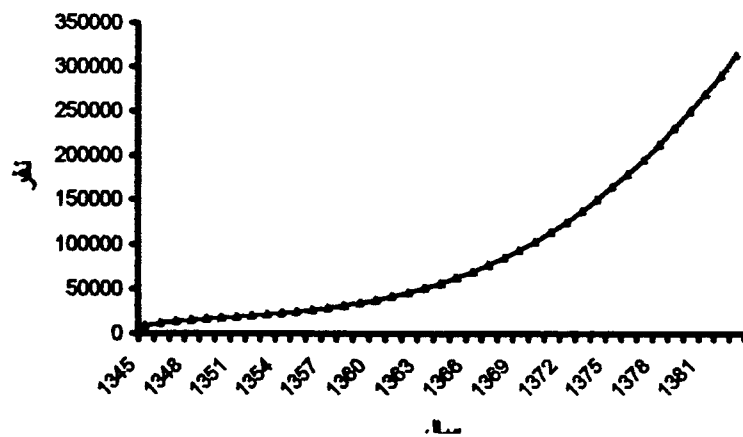
نمودار ۱ - پیش‌بینی اشتغال در بخش کشاورزی براساس روند ۱۳۴۵-۱۳۷۸

روند اشتغال در کشاورزی

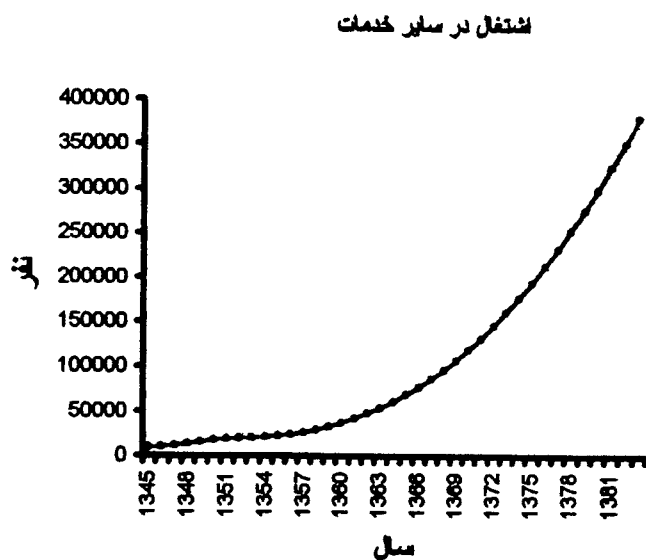

نمودار ۲ - پیش‌بینی اشتغال در بخش صنعت براساس روند ۱۳۴۵-۱۳۷۸

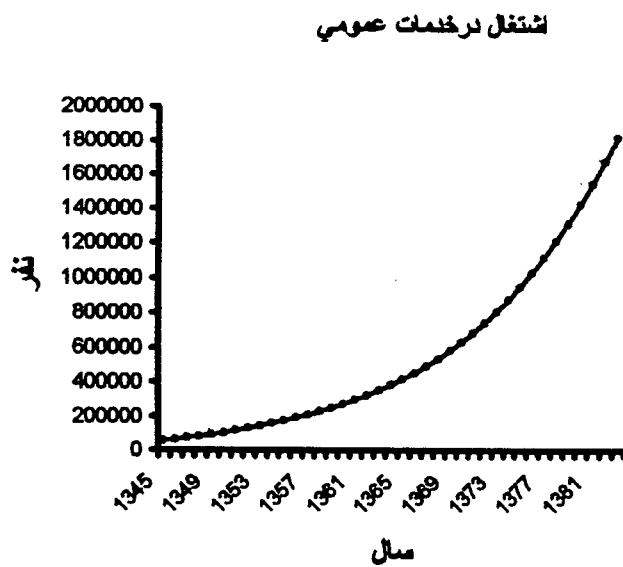
روند اشتغال در صنعت

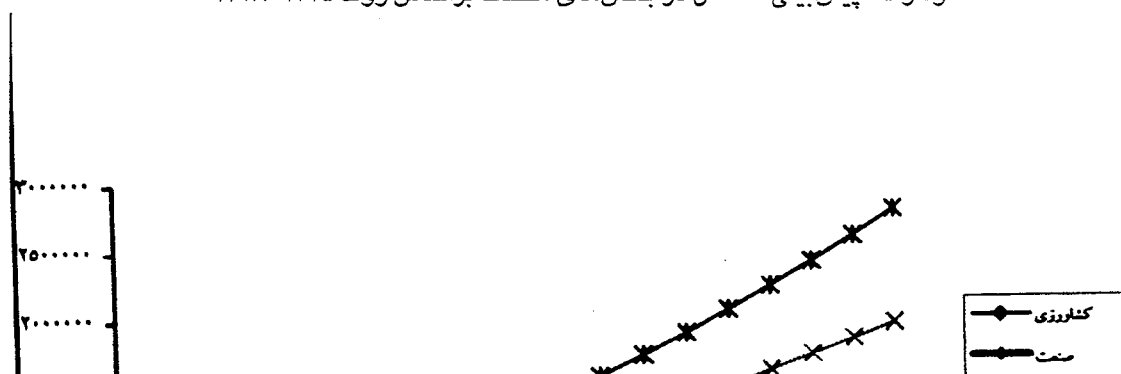
نمودار ۳ - پیش‌بینی اشتغال در بخش خدمات براساس روند ۱۳۴۵-۱۳۷۸

نمودار ۴ - پیش‌بینی اشتغال در بخش خدمات عمومی براساس روند ۱۳۴۵-۱۳۷۸

نمودار ۵- پیش‌بینی اشتغال در بخش‌های مختلف براساس روند ۱۳۴۵-۱۳۷۸

نمودار ۶- پیش‌بینی اشتغال براساس روند سال‌های ۱۳۶۵-۱۳۷۸ به تفکیک بخش

